

ÇEK CUMHURİYETİ

ÜLKE RAPORU

Hazırlayan : **Songül BEKTAŞOĞLU**
Ankara - April, 2011

T.C. Başbakanlık
Dış Ticaret Müsteşarlığı
İHRACATI GELİŞTİRME ETÜD MERKEZİ

ÇEK CUMHURİYETİ

Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Temel Sosyal Göstergeler

Resmî Adı	Çek Cumhuriyeti
Nüfus	10.47 milyon
Yüzölçümü	78.886 km ²
Dil	Çekce
Din	Dini olmayan % 59, Katolik % 26,8, Protestan % 2,1, diğer % 3,3, belirsiz % 8,8
Başkent	Prag
Başlıca şehirleri (nüfus)	Prag, Brno, Ostrava, Plzen, Liberec
Yönetim Şekli	Parleментар Demokrasi
Cumhurbaşkanı	Vaclav Klaus
Başbakan	Petr Necas
Para Birimi	Çek Kronu (CZK)

Kaynak: The Economist Intelligence Unit Poland Country Profile, 2011

Temel Ekonomik Göstergeler

	2006	2007	2008	2009	2010 ^b	2011 ^c	2012 ^c
GSYİH (milyar CZK)	3.222	3.535	3.689	3.626	3.685	3.716	3.828
GSYİH (milyar dolar)	143	174	216	190	193	190	192
Büyüme (%)	6.8	6.1	2.5	-4.1	2.1	2.0	3.3
Kişi başına GSYİH (\$)	22.335	24.418	25.586	24.771	25.451	26.371	27.901
Cari Denge (milyon \$)	-3.558	-5.747	-1.255	-2.146	-7.037	-7.401	-8.079
Enflasyon (ortalama- %)	2.5	2.8	6.3	1.0	1.6	1.0	2.0
İhracat (milyon \$)	95	123	146	113	128	142	157
İthalat (milyon \$)	92	117	140	103	119	133	149
Döviz kuru (ort) \$:CZK	20.88	18.08	19.35	18.37	18.75	20.04	19.97

The Economist Intelligence Unit, Country Report, 2011, T.C. Prag Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporları

^b Economist Intelligence Unit tahmini ^c Economist Intelligence Unit Projeksiyonu

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ACCT (Gözlemci), Avustralya Grubu, BIS, BSEC (Gözlemci), AB, FAO IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICt(imza atan), ICRM, IDA, IEA, IFC, IFRCs, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, MONUC, NAM (misafir), NATO, NEA, NSG, OAS, (gözlemci), OECD, OIF (gözlemci), OPCW, OSCE, PCA, Schengen Convention, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNMIL, UNOMIG, UNWTO, UPU, WCL, WEU(associate), WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Çek Cumhuriyeti, Avrupanın merkezinde, 78.866 km²'lik bir alanda, kara ile kuşatılmış bir ülkedir. Kuzey Denizi, Baltık Denizi ve Adriyatik Denizine olan mesafesi eşittir. Sınır uzunluğu Polonya ile 761,8 km, Almanya ile 810,3 km, Avusturya ile 466,3 km ve Sovakya ile 251,8 km'dir.

Avrupa'nın belli başlı akarsuları Çek Cumhuriyeti topraklarından geçerek Kuzey denizi, Baltık ve Karadenize ulaşmaktadır. Bunlar, Bohemya'da yer alan Labe (70 km) ve Vltava (433 km), Moravya'da

yer alan Morava (246 km) ve Dyje (306 km) ile Silezya ve Kuzey Moravya'da yer alan (Odra 135 km) ve Opava'dır (131 km).

Çek Cumhuriyeti iki dağ silsilesinin kenarında yer almaktadır. Moravya ve Elbe nehri vadisi dışında, deniz seviyesinden 500-600 metre yüksekliğindeki dağlık yapı hakimdir. En yüksek dağlar Krkonose (zirve 1.603 m), Sumava ve Karpatlardır. Ülkenin deniz seviyesinden yüksekliği 450 metredir.

Ülkenin iklimi, Atlantik Okyanusundan gelen akımlarla kıta ikliminin bir kombinasyonu olup, genelde ılımlı olarak nitelendirilmekle beraber Türkiye ortalamaları ile mukayese edildiğinde oldukça farklıdır. Yazın en sıcak olduğu temmuz ayında dahi ortalama ölçülen sıcaklık 18 derece civarındadır. Yıllık ortalama ise 10 derecenin altındadır.

Ülkede 3 ulusal park mevcuttur: Krkonosky NP, Podyji ve Sumava. Ülkenin önemli bir kısmı tabii açıdan koruma altındadır. Bu bağlamda, spor, turizm, avcılık ve balıkçılık önem verilen hususlar arasındadır.

Ormanlık alanlar ülkede oldukça önemli yer kaplamakta olup toplam alanın yüzde 33'ünü teşkil etmektedir ve büyük bir bölümü iğne yapraklı ağaçlardan oluşmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Orta Avrupa'nın en güçlü devletlerinden biri olan Bohemya, Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu'nun bir parçasıydı. Mezhep kavgalarından dolayı çıkan 15. yüzyıldaki Hussit Savaşları ve 17. yüzyıldaki Otuz Yıl Savaşları Bohemya halkına büyük zararlar verdi. 16. yüzyıldan itibaren bölge Habsburgların yönetimi altına girdi. Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu zayıfladıkça, Bohemya önce Avusturya İmparatorluğu sonra da Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun bir parçası haline geldi.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu I. Dünya Savaşı sonunda yıkılınca 1918 yılında Slovakya, Bohemya, Moravya, Silezya, ve Karpat Rutenya birleşerek Çekoslovakya adında bir ülke haline geldiler. II. Dünya Savaşı'nın başlamasından sonra Slovakya Nazi Almanyası'yla anlaşarak Çekoslovakya'dan ayrıldı. 9 Mayıs 1945 tarihinde Alman işgalinden sonra Çekoslovakya tekrar birleşti. 1948 yılında yönetim komünistlerin eline geçti. Bu tarihten sonra 41 yıl boyunca Çekoslovakya Doğu Bloku'nda yer aldı.

5 Ocak 1968 tarihinde iktidara gelen Alexander Dubček siyasi bir liberalleşme dönemi başlattı. Ancak Prag Baharı adı verilen bu dönem aynı yılın 20 Ağustosunda Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve Varşova Paktı müttefiklerinin (Romanya hariç) ülkeyi işgal etmesi ile sona erdi. Kasım 1989'da Çekoslovakya Kadife Devrimi adı verilen "kansız" bir karşı-devrimle kapitalizme dönüş yaptı. 1 Ocak 1993 tarihinde ülke barışçı bir biçimde Çek Cumhuriyeti ve Slovakya olmak üzere iki ülkeye ayrıldı. Her iki ülkede geniş çaplı ekonomik reformlar yapıldı. Çek Cumhuriyeti 12 Mart 1999 tarihinde NATO'ya 1 Mayıs 2004 tarihinde de Avrupa Birliği'ne katıldı.

Çek Cumhuriyeti, bugün, insan haklarına dayalı, çoğulcu ve demokratik siyasi sistemi haiz bir ülkedir. İki kanatlı parlamenter bir sisteme sahiptir. Ülkede yasama yetkisi, 4 yıl için seçilen 200 milletvekilinden oluşan Meclis ile, 1/3 ünün yenilenmesi için her iki yılda bir seçim yapılan ve 6 yıl için seçilen senatörlerden oluşan 81 üyeli Senatodan müteşekkil Parlamento tarafından yönetilmektedir.

Merkez sağ Halkın Demokrasi Partisi (ODS) önderliğinde Hristiyan Demokrat Parti (KDU-CSL) ile Yeşillerin (SZ) kurduğu koalisyon hükümeti ancak, 19 Ocak 2007 tarihinde güvenoyu alabilmiştir. Ana muhalefet Sosyal Demokrat Parti'nin (CSSD) 5. kez girişimi sonucunda 24 Mart 2009 tarihinde Temsilciler Meclisi'nde düzenlenen güvenoyu yoklamasını Çek hükümeti kaybetmiş ve Halkın Demokrasi Partisi (ODS), Hristiyan Demokrat Parti (KDU-CSL) ve Yeşiller (SZ)'in, Başbakan Mirek Topolánek önderliğindeki koalisyon hükümeti düşürülmüştür.

Cumhurbaşkanı Vaclav Klaus, hükümet kurma görevini 9 Nisan 2009 tarihinde Çek İstatistik Kurumu başkanı Jan Fischer'e vermiştir ve teknokratlardan oluşan geçici Çek Hükümeti oluşturulmuştur.

28 ve 29 Mayıs 2010 tarihinde yapılan seçimlerin ardından ikinci parti olarak çıkan merkez sağ Halkın Demokrasi Partisi lideri Petr Nečas koalisyon kuracak çoğunluğu elde etti ve Cumhurbaşkanı Vaclav Klaus, Petr Nečas başbakan olarak atadı.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Çek Cumhuriyeti'nin 5.11 milyonu erkek, 5.31 milyonu kadın olmak üzere toplam nüfusu 10.47 milyondur. Çek Cumhuriyeti'nde nüfus oldukça durağandır. Kadın nüfus (% 51), erkek nüfustan (% 49) biraz daha fazladır. Çek Cumhuriyetinin nüfusu yıllık ortalama 86 bin kişi artmıştır.

Çek Cumhuriyeti de diğer Avrupa ülkeleri gibi yaşlı bir nüfusa sahiptir. Ortalama yaş ömrü 76.4'dür. Ortalama ömür erkekler için 73.1 yıl iken, bayanlarda 79.9 yıldır.

Çek Cumhuriyeti etnik açıdan son derece homojen bir nüfusa sahiptir. Nüfusun yaklaşık % 0.6'sı kadar Moravyalı ve Silezyalı, % 0.2'si kadar da Alman mevcuttur. Ayrıca, tamamen asimile olmuş 300.000 kadar Slovak nüfus tahmin edilmektedir. Roman ve Lehler de bulunmaktadır. Her ne kadar göçmenler nüfus artışında önemli rol oynasa da, Çek Cumhuriyeti dışardan yoğun göç alan bir ülke değildir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Çek Cumhuriyeti'nde, rezervleri kısıtlı da olsa büyük ölçüde bitümenli yakıtlar, antrasit ve linyit bulunmaktadır. Bitümenli kömür daha ziyade Ostrava-Karvina kömür yataklarında, Kladno yakınlarında, Plzen havzasında ve Brno yakınlarında bulunan Trutnov'daki kömür sahalarında çıkarılmaktadır. Bitümenli kömürün büyük bir kısmı koklaştırmaya elverişlidir. Linyit üretimi 20'nci yüzyıl ortalarına kadar artmış olmakla beraber son yıllarda giderek artan gaz kullanımıyla düşmüş durumda olup, daha çok açık işletmelerde üretilmektedir. Linyit, ülkenin batısında bulunan Chomutov, Most, Teplice ve Sokolov'da üretilmektedir.

Linyit kömürü termoelektrik üretiminde, konutların ısıtılmasında ve kimya sanayiinde kullanılmaktadır. Hodonin yakınlarında az miktarda petrol ve doğal gaz üretilmektedir, Nispeten azalan enerji tüketimi, Rusya'dan boru hatlarıyla ithal edilen petrol ve doğal gaz, Dukovany ve Temelin'de kurulu bulunan nükleer enerji santralleri ile Slovakya'dan ithal edilen nükleer enerji, ülkenin kömüre bağımlılığını azaltmıştır.

Çek Cumhuriyeti metalik cevherler açısından ise zengin bir ülke değildir. Prag ve Plzen arasındaki yataklar demir cevheri açısından önemi haiz bir bölge olmuştur. Kurşun ve çinko Bohemya'daki Kutna Hora ve Pribram'da ve kuzeydoğudaki Hrubni Jeseník Dağlarında çıkarılmaktadır. Uranyum Pribram ve Kuzey Bohemya'daki Hamr çevresinde çıkarılmaktadır. Bohemya'daki dağlarda az miktarda kalay rezervi bulunmakta ve diğer mineral kaynaklar da Ceske Budejovice yakınlarındaki grafit ve Karlovy Vary ile Plzen yakınlarındaki kaolin rezervlerinden oluşmaktadır. Prag'ın güneyindeki merkezi Bohemya'da bulunan Mokrsko'da oldukça önemli miktarda altın rezervi bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nin maden üretimi ve üretimin geleceği dünya maden fiyatlarında yaşanan ve yaşanacak gelişmelerden oldukça yüksek oranda etkilenmektedir.

Çek Cumhuriyeti 2.613 milyon tonu antrasit, 3.564 milyon tonu linyit olmak üzere toplam 6.177 milyon ton ispatlanmış kömür rezervi ile dünya kömür rezervinin % 0.63'ünü bulundurmaktadır ve genel sıralamada dünya 14.üncüsüdür.

Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

Çek Cumhuriyeti 2004 yılında AB'ne üye olan 10 ülke içinde en fazla yabancı sermaye alan ve sahip olduğu potansiyel itibarıyla gelişme şansı en yüksek olan ülkelerin başında gelmektedir. Makroekonomik istikrarın yanı sıra, ülkenin dış ticaret yapısındaki köklü değişiklik ve AB coğrafyasındaki konumu, vasıflı işgücü ve uygun yatırım ortamı nedeniyle artmakta olan doğrudan yabancı sermaye girişi büyüme için gerekli şartları sağlamış durumdadır.

Ekonomi son üç yılda ortalama % 6'nın üzerinde büyümüştür. 2008 yılının ilk 3 çeyreğinde de büyüme trendini devam ettiren Çek ekonomisi, global krizle bağlantılı ihracat talebindeki keskin daralmanın da sonucu olarak, uzun bir dönemden sonra ilk defa 2008 yılı son çeyreğinde küçülmeye başlamıştır. 2008 yılında büyüme % 2.1 ile sınırlı kalmıştır. 2009 yılında Çek ekonomisinin % 4.1 oranında daralmıştır. 2010 yılında ise % 2'nin üzerinde büyüme beklenmektedir.

Mevcut reformlara rağmen, siyasi açıdan son derece hassas bir konu olan sağlık ve sosyal güvenlik reformlarının hala gerçekleştirilmemesine bağlı olarak, bütçe açığının, ülkenin uzun dönemli ekonomik istikrarı ve AB kriterlerine ulaşılması açısından bir tehdit olduğu değerlendirilmektedir.

Çek Cumhuriyeti, global krizden ekonomik altyapısının güçlülüğüne de bağlı olarak diğer bölge ülkelerine göre en az düzeyde etkilenmiş olmakla birlikte, krizin etkileri 2010 yılında da hissedilmeye devam etmiştir.

Çek Cumhuriyeti'nin dış ticarete ağırlıklı olarak uluslararası üretim zincirinin bir parçası olması ve ihracatın önemli kısmını sermaye mallarının oluşturması ülkeyi küresel kriz sonucunda yaşanan ticaret şokuna ve dış talepteki daralmaya çok duyarlı hale getirmiştir. Ekonominin ağırlıklı olarak ihracata dayalı olması ve ticaretin ağırlıklı olarak başta Almanya olmak üzere AB ülkeleri ile yapılıyor olması ve global krizden en çok etkilenen otomotiv sektörünün ihracat içinde önemli yer tutması göz önünde bulundurulduğunda, bu sürecin etkileri devam etmekte olduğu görülmektedir. Almanya başta olmak üzere özellikle AB ülke ekonomilerindeki gelişmelere de bağlı olarak, Çek ekonomisinin büyüyeceğini tahmin etmektedir.

Sağlıklı makro ekonomik göstergelerin devam etmesine, kurumsal ve iş gücü vergilendirmelerinin yeniden düzenlenmesi, eğitim ve inovasyon politikaları gibi iş çevrelerini doğrudan ilgilendiren yapısal uyum politikaların başarısına da bağlı olarak, Çek ekonomisi, küreselleşmenin nimetlerinden faydalanmaya devam edecektir. Ayrıca, halihazırda son derece sıkı olan kredi alma sürecini basitleştirici yeni bankacılık düzenlemelerinin getirilmesi ve dalgalı kurda aşağı yukarı oynayan Çek Kronundan, "Euro" geçişin tamamlanması durumunda Çek Cumhuriyeti yabancı yatırımcı için daha çekici olabilecektir.

Bununla birlikte, mevcut reformlara rağmen, siyasi açıdan son derece hassas bir konu olan sağlık ve sosyal güvenlik reformlarının hala gerçekleştirilmemesine bağlı olarak, bütçe açığının, ülkenin uzun dönemli ekonomik istikrarı ve AB kriterlerine ulaşılması açısından bir tehdit olduğu değerlendirilmektedir.

Sektörler

Tarım ve Hayvancılık

Çek Cumhuriyeti'nde 7.88 milyon hektar arazinin % 38.1'ini ekilebilir alanlar, % 33.6'sını ise orman alanı oluşturmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nin GSYİH'nin % 2.3'ü tarım sektörü tarafından oluşturulmaktadır. Son yıllarda önemli yapısal değişiklik geçiren tarım sektöründe, merkezi planlama döneminin hemen sonrasında 1.749 kooperatifte 644.263, 257 devlet çiftliğinde ise 168.935 kişi istihdam edilmekte idi. Bu süreçte, tarımsal üretim yaklaşık % 30 oranında, istihdam ise yaklaşık % 40 oranında azalmıştır. Benzer şekilde, havvancılık sektörü de ciddi anlamda küçülmüştür.

Hali hazırda, Çek Hükümeti tarım sektörü için özel destek programları uygulamakta ve bütçenin % 4.6'sını bunun için ayırmaktadır. Bütçe dışında da "Tarımsal Müdahale Fonu" kaynaklı destekler yapılmaktadır. Hektar başına toplam devlet desteği AB'nin % 15'i seviyesindedir.

AB üyeliği sürecinde fiyat destek sistemi yürürlüğe girmiş ve bu çerçevede çiftçilere AB fonlarından ve bütçe kaynaklı doğrudan ödeme desteği sağlanmıştır. 2004 yılından beri AB tarafından 500 milyon euro civarında tarımsal destek sağlanmıştır.

Tahıl üretiminde yıllık verim 5.37 ton/hektar olarak gerçekleşirken, aynı yıl patates üretiminde ise verim 25.83 ton/hektar olmuştur. Ülkede yıllık 154 bin tonu elma olmak üzere toplam 182.5 bin ton civarında meyve üretilmektedir.

Çek Cumhuriyeti, dünya en fazla alanda haşhaş ekilen ülkelerden biridir. Ülkede haşhaş üretimi 49.4 bin tona yükselmiştir.

Ayrıca, organik tarım son yıllarda hızla gelişmekte olup organik tarım alanları 27.000 ha bulmuştur.

Ormancılık

Ormancılık sektörü, ağır sanayi nedeniyle ciddi derecede çevre sorunları ile karşı karşıyadır. Artan kereste talebi karşısında, kendini yenileme oranı yetersiz değerlendirilmektedir. Buna rağmen, orman mevcudu yılda ortalama 1.000 ha, yıllık kereste arzı da 3 milyon m3 artmaktadır. Çek ormanlarının kereste üretim kapasitesi toplam 668 milyon m3 olarak hesaplanmaktadır.

Sanayi

GSYİH'nin yaklaşık 1/3'ünü tek başına üreten Çek imalat sanayi, toplam işgücünün de yaklaşık % 40'ını istihdam etmektedir. 2008 yılında sanayi üretimindeki artış oranı, global krizin etkisiyle, bir önceki yılın oldukça gerisinde kalmış ve ancak, % 0.5 olabilmıştır. 2008 yılında sanayi üretimindeki artış temel olarak dayanıklı tüketim malları üretiminden kaynaklanmış ve dayanıklı tüketim malları üretimi % 44.4 oranında artmıştır. Ancak yatırım malları üretimi %0,7, dayanıksız tüketim malları % 4.8 ve ara mal üretimi % 1.9 oranında azalmıştır. Enerji üretimi ise % 0.9 oranında artmıştır. En fazla büyüme % 10.6'lık üretim artışı ile rafine edilmiş petrol ürünlerinde yaşanmış, en fazla küçülme ise % 22.8 oranında tekstil ve hazır giyim sektöründe olmuştur. 2009 yılında ise krizin etkilerinin devam etmesiyle sanayi üretiminde % 4.2 küçülme kaydedilmiştir. 2010 yılında krizin etkilerinin azalmasıyla önemli oranda büyüme beklenmektedir.

Üretim itibarıyla, sanayideki en büyük iş kolları otomotiv, elektronik, makine ve ekipman, cam ve savunma sanayidir.

Sanayinde içerisinde otomotiv önemli bir yere sahiptir. Avrupalı birçok otomotiv firmasının Çek Cumhuriyeti'nde yatırımı bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti, dünyanın en eski üç otomobil firmasına ev sahipliği yapmakta olup Orta Avrupa'nın ilk otomobil üreticisidir. Yılda ortalama 1 milyon civarında araç üretilmektedir.

Turizm

Çek Cumhuriyeti Avrupa'nın en çok ilgi gören turizm alanlarından biridir. Prag, Avrupa şehirleri arasında en çok ziyaret edilen 6. şehir, dünya şehirleri arasında en popüler 12. şehir konumundadır.

Turizm Çek ekonomisi için önemli gelir kaynaklarından biridir. Çek Cumhuriyeti'ne yılda gelen 6 milyonun üzerinde turist gelmektedir. Turizm gelirlerinin GSYİH'ya oranı % 3.5 oranındadır. Toplam hizmet gelirlerinin yaklaşık % 35'ini turizm gelirleri oluşturmaktadır.

Turizm sektörü, 7.500'i aşkın tesisin faaliyet gösterdiği ve sadece otel ve restoranlar itibarıyla toplam işgücünün yaklaşık % 3.9'nun istihdam edildiği, Çek ekonomisi için son derece önemli bir sektördür. Bununla birlikte, 442 bini bulan yatak kapasitesinin sadece % 2.3'ünün 5 yıldızlı oteller oluşturmaktadır. Ayrıca, yatak kapasitesi itibarıyla tesislerin % 15.8'i Prag'da, % 10.8'i Karlovy Vary'de bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'ne gelen turistlerin % 57.5'i Prag'ı tercih etmektedir. Karlovy Vary ise % 7.5 ile en cazip ikinci bölgedir.

Çek Cumhuriyeti'ne gelen turistler arasında Alman vatandaşları ilk sırayı almaktadır. Türkiye 31. sırada yer almaktadır.

Çekler, uzun süreli seyahatler için Hırvatistan ve Slovakya gibi komşu ülkeleri tercih etmektedir. Ülkemiz en çekici ülkeler arasında 13. sırada yer almaktadır. Kısa süreli seyahatlerinde ise Slovakya ilk sırada yer almakta, bu ülkeyi Avusturya, Almanya, Polonya, Fransa izlemektedir. Çek vatandaşlar iş için ise öncelikle Almanya'ya seyahat etmektedir. Bu ülkeyi sırasıyla Slovakya, Avusturya, İtalya takip etmektedir.

Diğer taraftan, Çek Cumhuriyetine yılda yaklaşık 100 milyon civarında yabancı giriş yapmaktadır. Bunların yaklaşık % 95'i kara ve demir yolu ile girmektedir ki, dolayısıyla komşu ülke vatandaşı veya transit ağırlıklı bir giriş mevcuttur.

Çek Cumhuriyetine giriş yapan yabancıların yaklaşık % 75'i sınır komşusu olduğu dört ülke uyrukludur. Ülkeye giriş yapan yabancıların % 1'inden daha azı vizeye tabi ülkelere gelmektedir. Ülkeye giriş yapan yabancıların yarısından biraz fazlası Almanya sınırından giriş yapmaktadır. Giriş yapan yabancıların ancak % 5'i hava yolu ile ülkeye gelmektedir.

Çek vatandaşları ise yılda yaklaşık 37 milyon çıkış gerçekleştirmektedir. Bunların çıkışları da girişlerde olduğu gibi karayolu ağırlıklıdır. Giriş yapan yabancıların tersine, vatandaş çıkışlarında komşu ülke kapıları itibarıyla dağılım oldukça dengelidir.

Enerji

Kömür ülkedeki enerji kaynaklarının basında gelmektedir. Kömür üretimi iç talebi karşılamakta, fazlası ihraç edilmektedir. Baslıca ihraç ülkeleri Slovakya, Almanya ve Avusturya'dır. Çek Cumhuriyeti'nde petrol ve doğal gaz rezervleri çok sınırlı olduğundan ülke bu kaynaklarda dışa bağımlıdır. Uzun yıllar Rusya ülkeye petrol ve doğal gaz sağlayan tek ülke olmuştur. Ancak, Almanya ile yeni bir petrol boru hattı inşasının kararlaştırılması ve Norveç ile yapılan doğal gaz anlaşması, Çek Cumhuriyeti'nin enerji tedarikçilerini arttırıp Rusya'ya bağımlılığı azaltmak için yaptığı girişimlendendir. Çek Cumhuriyeti, nükleer enerji ve doğal gaz kaynaklarını arttırarak ülke enerji kaynaklarını çeşitlendirmeye çalışmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nde elektrik enerjisi büyük ölçüde fosil yakıt kullanılarak üretilmektedir. Nükleer enerji üretiminin son 5 yılda ikiye katlanması, üretim yapısının nükleer enerji lehine dönüşmesine sebep olmuştur. Nükleer enerjinin payı % 18.5'den % 29.9'a yükselmıştır.

Elektrik enerjisi tüketiminin yaklaşık üçte biri sanayi sektöründe, tüketimin yaklaşık beste biri konutlarda gerçekleşmektedir.

Bankacılık

Çek Cumhuriyeti AB üyesi olmakla birlikte halen kendi para birimini kullanmaktadır. Ayrıca bunun bir doğal sonucu olarak, Çek Milli Bankası halen varlığını korumakta ve bankalar üstünde denetim yetkisini sürdürmektedir.

Çek Cumhuriyetinde çoğunluk hissesi Çek Yatırımcılarına ait 8, çoğunluk hissesi yabancı yatırımcılara ait 16 banka, şube düzeyinde ise 14 yabancı banka faaliyet göstermektedir.

Çek Cumhuriyeti bankacılık sistemi ve Çek Cumhuriyeti'nde faaliyette bulunan bankalarla ilgili bilgilere Çek Milli Bankası web adresinden <http://www.cnb.cz> ulaşılabilir.

Perakende Sektörü

Çek Cumhuriyetinde yerleşik satış-dağıtım kanalları genel olarak Batı Avrupa'daki örneklerine benzemekle beraber, perakende sektör büyüklükleri içinde bulunan büyük satış mağazalarının pazar içi paylarının Batı Avrupa ile karşılaştırılabilecek nispetlerde olmadığı görülmektedir. Son yıllarda açılan büyük alışveriş merkezlerinin sayısı oldukça yüksektir. Ülkede 230 hipermarket, 550 süpermarket, 570 mağaza bulunmaktadır. 10.000 üzerinde gıda ve gıda dışı ürünleri satan mağazalar bulunmaktadır. Tesco, Kaufland, Billa, Globus pazarda faaliyet gösteren başlıca hipermarket zincirleridir.

Genel olarak neredeyse tamamı özel sektöre bağlı olan perakende sektörde faaliyet gösteren çoğu işletmenin çalışma saatleri oldukça kısıtlıdır ve satış noktasına isabet eden satış hacimleri ve ürün yelpazesi ise sınırlıdır.

Çek tüketicisinin büyük ölçüde düşük gelir düzeyine bağlı olarak fiyat konusunda oldukça seçici davrandığı söylenebilir. Hane halkı gelirlerinin artmasına bağlı olarak nihai tüketim harcamalarının artması, çevre veya sağlık mülahazaları yeni farklı ürünlerin piyasada tutulabilmesine imkan vermektedir. Tüketicilerin geneli açısından markalı ürünlere ve/veya bu tür ürünleri pazarlayan satış noktalarına kayma söz konusu olsa bile tüketici eşyası pazarının dünyadaki diğer emsallerinde olduğu gibi (cep telefonu, bilgisayar ve internetle ilgili hizmetler) hızlı büyüme göstermesinin haricinde çok hızlı artışlar beklemenin yerinde olmayacağı düşünülmektedir.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Çek Cumhuriyeti stratejik konumu nedeniyle yatırım için cazip bir bölgedir. Çok uluslu şirketlerin yatırımları Çek Cumhuriyeti'ne gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasında önemli yer tutmaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle, sadece üretim faaliyetleri değil, perakende ve hizmet sektöründe de çok uluslu şirket yatırımlarının sayısı artmakta, işgücünün serbest dolaşımı yeni fırsatlar sunmaktadır. Örneğin; CB Richard Ellis tarafından yapılan araştırmada, Çek Cumhuriyeti perakendeciler için genişlemeyi planladıkları en çekici 12. piyasa olarak tespit edilmiştir. Ankete katılan firmaların % 22'si Çek piyasasına girmeyi planlamaktadır. Bu firmalar arasında; Alman Van Graf, İsveç KappAhl ve Fransız Decathlon gibi perakendeciler bulunmaktadır.

Doğrudan yatırımlar, Çek Cumhuriyeti için hayati önem taşımaktadır. Doğrudan yabancı yatırımlar sadece cari işlemler açığının dengelenmesi açısından değil, ekonomik büyümenin de temel taşlarından birisidir. 2005 yılı sonu itibariyle kümülatif toplam yabancı sermaye yatırımı 60 milyar ABD Dolarını aşmış, 2008 yılı sonunda ise 113.1 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. Çek Cumhuriyeti, global krizin etkilerinin tüm dünyada derinden hissedildiği 2009 yılında dahi 2.7 milyar ABD Doları seviyesinde yabancı sermaye çekmeyi başarmıştır. 2009 yılı sonu itibariyle Çek Cumhuriyeti'ne giriş yapan kümülatif toplam yabancı sermaye 116 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır.

Son yıllarda görülen hızlı ekonomik gelişmeler ve yüksek miktardaki yabancı doğrudan yatırımların etkileri ticaret hayatında da kendini hissettirmiştir. Giderek artan büyük supermarket zincirleri nedeniyle gerek ithalatçılar gerek üreticiler doğrudan perakendeciye dağıtım yaptıkları gibi büyük depoların ve büyük toptancıların ortaya çıkması nedeniyle dağıtım sistemi de giderek yerini zincir mağazacılığa ve depoculuğa bırakmaktadır. Küçük işletmelerin de giderek zincir haline gelmeye çalıştıkları ve kendi dağıtım ağlarını kurmaya çalıştıkları görülmektedir. Ancak, Çek Cumhuriyetinin gününbirlikçiler dahil edildiğinde (ki bunların sayısı 100 milyondan fazladır) yılda 105-106 milyon turist çektiği göz önüne alındığında hala perakendeciye ve tüketim sektörüne yapılacak küçük çaplı dağıtım hizmetlerinin öneminin büyük olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle, gelişmeler şehirlerin dışında sürekli olarak ticaret merkezlerinin kurulması ve depoların kurulması şeklinde olmaktadır.

Uluslararası toptan ve perakende ticaret şirketlerinin Çek Cumhuriyetine yatırımları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Bu aşamada, birleşmeler ve yeni şubeler açmak şeklinde yatırımlar devam etmektedir. Gözden kaçırılmaması gereken en önemli husus, hızlı gelir artışına rağmen, pazarın büyük olmaması ve nüfus artış hızının (0) veya (-) olmasıdır.

Çek Cumhuriyeti'nde son dönemde, sermaye çıkışı da hızlanmıştır. 2008 yılı sonu itibariyle yurtdışındaki Çek yatırımlarının değeri kümülatif olarak 12.5 milyar ABD Doları ulaşmıştır. 2009 yılında krize rağmen yurtdışına sermaye çıkışı 1.3 milyar ABD Doları olmuştur. 2009 yılında, Türkiye 516.3 milyon ABD Doları tutarındaki sermaye girişi ile Romanya'dan sonra Çek yatırımlarının en yüksek olduğu ikinci ülke olmuştur. Diğer bir ifadeyle, 1.3 milyar ABD Doları tutarındaki Çek yatırımlarının yaklaşık % 40'ı ülkemizde gerçekleştirilmiştir.

Çek Cumhuriyeti'ne yapılan yabancı sermaye yatırımlarının, yaklaşık % 54'ü hizmet sektörü, % 35'i ise imalat sanayi yatırımlarıdır. Finans, emlak sektörü, ticaret öncelikli hizmet sektörleri arasındadır. Otomotiv sektörü ise imalat sanayi yatırımları arasında önemli yer tutmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'ne gelen yabancı sermayenin neredeyse tamamı (% 94) Avrupa ülkeleri kaynaklıdır. Yatırımcı ülkeler arasında Hollanda, Almanya, Avusturya, Fransa ve Lüksemburg ilk sıralarda yer almaktadır.

Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Ülkelere Göre Yabancı Yatırımlar

S.No	Ülke	2008, Kümülatif	Pay	2009 (1)	Toplam (2)	Pay
1	Hollanda	35.742,9	31,6%	-1.219,3	34.523,6	29,8%
2	Almanya	16.329,9	14,4%	347,4	16.677,3	14,4%
3	Avusturya	13.724,7	12,1%	1.320,9	15.045,6	13,0%
4	Fransa	7.116,1	6,3%	526,0	7.642,1	6,6%
5	Lüksemburg	6.929,3	6,1%	88,3	7.017,6	6,1%
6	İsviçre	5.141,2	4,5%	30,4	5.171,6	4,5%
7	İspanya	4.573,4	4,0%	-4,9	4.568,5	3,9%
8	Belçika	3.723,3	3,3%	1.218,8	4.942,1	4,3%
9	ABD	3.189,2	2,8%	744,2	3.933,4	3,4%
10	Güney Kıbrıs	2.908,3	2,6%	669,7	3.578,0	3,1%
11	Slovakya	1.760,2	1,6%	240,1	2.000,3	1,7%
12	İsveç	1.649,8	1,5%	-166,3	1.483,5	1,3%
13	Japonya	1.638,5	1,4%	-9,0	1.629,5	1,4%
14	İngiltere	1.493,5	1,3%	-446,9	1.046,6	0,9%
15	Polonya	1.448,8	1,3%	20,8	1.469,6	1,3%

16 İtalya	969,7	0,9%	-176,6	793,1	0,7%
17 Danimarka	833,7	0,7%	51,9	885,6	0,8%
18 İrlanda	829,4	0,7%	-676,0	153,4	0,1%
19 Güney Kore	677,1	0,6%	47,7	724,8	0,6%
20 Malta	430,9	0,4%	-91,0	339,9	0,3%
Liste Toplamı	111.110,0	98,2%	2.516,2	113.626,2	98,0%
Genel Toplam	113.173,5	100,0%	2.726,1	115.899,6	100,0%
70 Türkiye	0,3	0,0%	4,9	5,2	0,0%

Kaynak: Çek Merkez Bankası

(1)Geçici rakamlar, (2) 2009 yılı sonu itibariyle kümülatif rakam

Sektörler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Sektörlere Göre Yabancı Yatırımlar

OECD Kodu	NACE Kodu	Sektör	2008, Kümülatif	Pay	2009(1)	Toplam (2)	Pay
0595	01-05	TARIM, ORMAN VE BALIKÇILIK	190,8	0,2%	17,2	208,0	0,2%
1495	10-14	MADENCİLİK	3.013,1	2,7%	123,9	3.137,0	2,7%
3995	15-37	İMALAT SANAYİ	39.149,3	34,6%	-888,4	38.260,9	33,0%
1605	15-16	Gıda ürünleri	3.861,2	3,4%	176,0	4.037,2	3,5%
1805	17-18	Tekstil ve Konfeksiyon	662,4	0,6%	-80,7	581,7	0,5%
1900	19	Deri	11,3	0,0%	-0,8	10,5	0,0%
2205	20-22	Ahşap, yayım ve baskı	2.388,3	2,1%	7,1	2.395,4	2,1%
2595	23-25	Petrol, kauçuk ve plastikten ürünler, kimyasallar	5.469,3	4,8%	-178,3	5.291,0	4,6%
2600	26	Metal dışı mineraller	3.376,0	3,0%	189,3	3.565,3	3,1%
2805	27-28	Metal ürünler	4.958,0	4,4%	-16,5	4.941,5	4,3%
2900	29	Mekanik ürünler	3.513,4	3,1%	-250,8	3.262,6	2,8%
3100	31	Elektrikli makineler ve aksamı	2.207,8	2,0%	46,0	2.253,8	1,9%
3295	30,32	Ofis makineleri, bilgisayar, haberleşme cihazları, Radyo, TV	1.593,5	1,4%	-261,2	1.332,3	1,1%
3300	33	Tıbbi ve optik cihazlar	549,3	0,5%	-83,4	465,9	0,4%
3595	34-35	Motorlu araçlar ve parçaları	10.007,4	8,8%	-492,5	9.514,9	8,2%
3600	36	Mobilya	479,1	0,4%	46,0	525,1	0,5%
3700	37	Geri dönüşüm ürünler	72,3	0,1%	11,3	83,6	0,1%
4195	40-41	ELEKTRİK, GAZ VE SU	8.866,4	7,8%	-348,5	8.517,9	7,3%
4500	45	İNŞAAT	1.173,2	1,0%	235,2	1.408,4	1,2%
5095	50-99	HİZMETLER	60.780,7	53,7%	3.586,5	64.367,2	55,5%
5295	50-52	TİCARET	11.112,3	9,8%	697,0	11.809,3	10,2%
5500	55	OTEL VE RESTAURANT	695,5	0,6%	-65,5	630,0	0,5%
6495	60-64	ULAŞIM, HABERLEŞME	7.670,6	6,8%	-688,7	6.981,9	6,0%
6895	65-67	FİNANSAL ARACILIK	21.294,2	18,8%	2.080,5	23.374,7	20,2%
7395	70-74	EMLAK, İŞ DÜNYASI	18.422,6	16,3%	1.567,7	19.990,3	17,2%
9995	75-99	DİĞER HİZMETLER	1.585,4	1,4%	-4,5	1.580,9	1,4%
9999	9999	TOPLAM	113.173,5	100,0%	2.726,1	115.899,6	100,0%

Kaynak: Çek Merkez Bankası

(1)Geçici rakamlar, (2) 2009 yılı sonu itibariyle kümülatif rakam

Yatırımlarda Öncelikli Alanlar

Çek Cumhuriyeti'nde otomotiv ve havacılık sanayi, elektrik ve elektronik sektörü, nanoteknoloji, ileri teknoloji mühendislik ürünleri, bilişim ve yazılım sektörü, AR&GE, tıbbi ekipman, yenilebilir enerji ve çevre teknolojileri, gayrimenkul ve inşaat, turizm yatırım için öncelikli alanlar olarak ön plana çıkmaktadır.

Çek Yatırım Geliştirme Ajansı, CzechInvest (Business and Investment Development Agency), Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı bir kuruluş olup, yabancı yatırımları teşvik amaçlı kurulmuştur. AB kaynaklarından olsun, devlet bütçesinden olsun, bütün teşvikler CzechInvest çatısı altında toplanmıştır. Yabancı yatırımcılar ile doğrudan iletişim kurulabilmesi amacıyla CzechInvest'in muhtelif yerlerde yurtdışı ofisleri bulunmaktadır. CzechInvest'in internet (www.czechinvest.cz) adresinden Çek Cumhuriyeti'nde yatırım imkanları, ortaklık imkanları, mali destek programları, ticari gayrimenkuller ve

- Çek Cumhuriyeti'nin bölgeleri
- Çek Cumhuriyeti'nin karayolları
- Çek Cumhuriyeti'nin demiryolları
- Çek Cumhuriyeti'nin havaalanları
- Yatırımcı bilgileri
- Üniversiteler
- Sanayi Bölgeleri
- Kaynak ülke itibarıyla seçilmiş yatırımcılar
- Sektörler itibarıyla seçilmiş yatırımcılar
- Yatırım teşvikleri hakkında detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür.

Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Çek Cumhuriyeti'nde 4 adet serbest depo ve 6 adet serbest bölge bulunmaktadır. Serbest bölge ve depoların listesi aşağıda sunulmuştur.

Çek Cumhuriyeti'nde Bulunan Serbest Bölgeler/Depolar

- 1) FREE ZONE OSTRAVA (www.freezone.cz)
- 2) GRADDO, a.s. (Tel. 00420577210994, Fax. 00420577217541, e-mail: isz@iszona.cz)
- 3) Cechofracht Logistic, spol. s.r.o. (<http://www.cechofracht.cz/main.php>)
- 4) Free zone Pardubice a.s. (Tel. 00420466971033, Fax. 00420466971036, e-mail: free.zone@worldonline.cz)
- 5) Merka Spedition, s. r.o. (www.merka.cz)
- 6) ESCES spol. s r.o. (<http://www.esces.web4u.cz/>)
- 7) SPEDQUICK s. r.o., (www.spedquick.cz)
- 8) B.F.C.W. Logistics s.r.o. (www.freezone-brno.cz)
- 9) PST Ostrava, a.s. (<http://pst-clc.cz.zakaznik.raynet.cz/en/>)
- 10) INTER EXPRES Servis s.r.o. (www.interexpres.cz) (II. Tip Kontrol)

Çek Cumhuriyeti'nde serbest bölgelere ilişkin yasal altyapı Topluluk Gümrük Kodunu düzenleyen 2913/1992 (EEC) ve 2454/1993 (EEC) sayılı Konsey Direktifleri, ayrıca 185/2004 sayılı Çek Cumhuriyeti Gümrük İdaresi Kanunu ve 235/2004 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ile oluşturulmuştur.

Serbest bölge ve depolara ilişkin uygulama ise Çek Gümrük İdaresi tarafından takip edilmektedir. Çek Gümrük İdaresi serbest bölge ve depolar için işletme şartlarını belirlemektedir. Gümrük İdaresinden izin alınmadan serbest bölge/depo işletilememektedir.

Serbest bölgelerde ticarete konu mallar gümrük vergisi ve KDV'nden muaftır. Serbest bölgeler, Topluluğun gümrük alanı dışında sayılmakta ve AB üyesi olmayan ülke/yabancı ülke menşeli mallar, serbest bölgede depolandığında Çek Cumhuriyeti'ne yapılan bir ithalat olarak değerlendirilmemekte, bununla birlikte Çek Cumhuriyeti ve/veya diğer AB ülke menşeli bir ürün serbest bölgelerde depolandığında işlem ihracat olarak kabul edilmektedir.

Diğer taraftan, serbest bölgelerde üretim, montaj ve paketleme işlemi yapan firmalarda gümrük vergisi ve KDV'nden muaftır.

Çek Cumhuriyeti'nde bulunan serbest bölge ve depolardan 9'u "I. Tip Kontrol" olarak tanımlanırken, 1 tanesi "II. Tip Kontrol" olarak değerlendirilmektedir.

Çek Gümrük İdaresi serbest bölge ve depolarda düzenli olarak inceleme yapma yetkisine sahiptir. İdare kimlik kontrolleri yapmakta, kayıt tutma yöntemi, sayım faaliyetlerini denetlemekte, söz verilen hizmetin yerine getirilip getirilmediğini araştırmaktadır.

Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Çek Cumhuriyeti'nde şirket kurma işlemleri genelde bir avukat aracılığıyla yapılmaktadır. Avukatlık firması bu işler için ortalama 1.000 Euro civarında ücret almaktadır. Şirket kurma işlemleri 15-30 gün içinde tamamlanmaktadır. Şirket kurulmasına ilişkin genel koşullar aşağıda özetlenmiş olmakla birlikte ilave belgelerde istenebilmektedir.

Genel Koşullar: 18 veya daha yukarı yaşta olmak ve sabıkasızlık belgesi,

Eklenecek Belgeler: Vergi borcu olmadığını gösterir belge (yerel vergi ofislerinden alınabilir), sosyal sigorta borcu ve kamu istihdam katkı payı borcu olmadığını gösterir belge (yerel sosyal güvenlik ofislerinden alınabilir). Bu dokümanların 3 aydan daha eski bir tarihli olmaması gerekmektedir.

Genel koşullara rağmen, uygulamada başka belgeler de istenebilmektedir. Bunlar;

- Belli bir bankada 200 bin Çek Kronu bloke edilecek, (müracaat tarihinden sonra kullanılabilir),
- Türkiye'den alınacak savcılık belgesi (müracaat tarihi itibarıyla üç ayı geçmemiş olmalı)
- Çek Cumhuriyeti'nden aynı belgenin alınması gerekli,
- İşletmenin faaliyette bulunacağı adresinde belirtilmesi gerekmektedir.

Bankada bloke edilen meblağ şirketin kurulmasıyla birlikte serbest kalmaktadır.

Şirket kuruluşu hakkında daha ayrıntılı bilgilere

(<http://www.czech.cz/en/business/how-it-works-here/making-business>) web adresinden ulaşılabilir.

Oturma ve Çalışma İzinleri

Yabancıların Çek Cumhuriyetinde İkameti, Yabancılar Kanunu(Alien Act) ile düzenlenmiştir.

- Yabancılar Kanunu iki türlü ikamete izin vermektedir:
  - o Geçici ikamet
  - o Daimi ikamet
- Yabancı bir şahıs Çek Cumhuriyeti'nde şu şekilde ikamet edebilir:
  - o Vizesiz
  - o Kısa dönemli vize, uzun dönemli vize, diplomatik vize veya özel vize
  - o Geçici ikamet vizesi
- Kısa Dönemli Vize
  - o Çıkış mecburiyeti olan vize
  - o Transit vize
  - o Havaalanı vizesi
  - o Schengen vizesi (Çek Cumhuriyetinin Sınırlarında kontrollerin kaldırılacağı tarihe kadar geçerlidir)
- Yabancılar Yasasına göre uzun dönemli vize:
  - o 90 günün üzerinde ikamet vizesi
  - o İnsani gerekçeli vizes (Tolerance visa) şeklindedir

Vizenin Uzatılması

Çek Cumhuriyetinde ikamet edebilmek için vizenin uzatılması konusundaki müracaat formunun ikamet edilen yerdeki yabancılar polisi ofisine verilmesi gerekmektedir.

Vizenin Yenilenmesi

Uzun dönemli vizenin yenilenmesi için, vizenin bitmesine 90 gün kalmasından itibaren en geç bitime 14 gün kala, kısa dönemli vizenin ise, vizenin bitmesine 30 gün kalmasından itibaren en geç bitime 3 gün kala müracaat etmek gerekmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde yabancı işçi çalıştırılmasının esasları "İstihdam Kanunu" ile düzenlenmiştir. Bu kanuna göre, Çek vatandaşı olmayanlar ya da yabancıların çalıştırılabilmesi için, "çalışma izni" ve "oturma izni"ne sahip olmaları gerekmektedir.

Yabancı işçi çalıştırma izni için ise, işveren tarafından istihdamın gerçekleştirileceği bölgenin Çek İş Ofisine (úrad práce) başvurulması gerekmektedir. Başvuru ücreti 2.000 CZK'dur. Yapılan başvuruda; en önemli husus münhal yerin Çek çalışanlarınca doldurulmadığının ispatlamasıdır. Konu hakkında detaylı bilgilere T.C. Prag Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliğimizin Web Sitesinden (www.musavirlikler.gov.tr) ulaşılabilir.

► Dış Ticaret

Genel Durum

Çek Cumhuriyeti'nin'nin dış ticareti hacmi son beş yılda istikrarlı olarak artarak 2010 yılında 257 milyar \$ olmuştur. 2009 yılında ise yaşanan küresel kriz nedeniyle, ülkenin ihracatı %23 oranında düşerek 113 milyar dolar, ithalatı ise % 26 azalarak 105 milyar dolar olmuştur. 2010 yılında ise dış ticaret yeniden ivme kazanmış, ihracat %17 artarak 132 milyar dolar, ithalat ise %19 artarak 125 milyar dolar olmuştur. Dış ticaret dengesi, son 5 yılda olduğu gibi 2010 yılında 7 milyar dolarlık fazla vermiştir.

Ülke düzeyinde en büyük ticaret fazlası Almanya, Slovakya ve İngiltere'ye karşı elde edilirken, en büyük ticaret açığı ise Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya'ya karşı elde edilmiştir.

Çek Cumhuriyeti'nin geleneksel olarak önemli ticaret ortağı Almanya ve Slovakya'dır.

Makine ve ulaşım araçlarının payı azalmakla birlikte, ülkenin dış ticaretinde etkin rolünü devam ettirmektedir.

Ülkenin Dış Ticareti

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyar Dolar)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
İhracat	78	95	120	146	113	132
İthalat	76	93	117	142	105	125
Denge	2	2	3	4	8	7
Hacim	154	188	237	288	218	257

Kaynak: Trademap, Çek Cumhuriyeti İstatistik Ofisi

İhracatında Başlıca Ürünler

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2006	2007	2008	2009	2010 (*)
8703	Otomobil, steysin vagonlar	8.429	10.062	10.863	10.596	12.580
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	6.312	8.146	9.573	7.409	8.638
8471	Hava taşıtları, aksam ve parçaları	5.743	6.513	7.369	6.174	8.089
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	1.958	3.309	4.219	2.899	3.365
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	272	1.801	2.522	1.783	2.330
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri	2.021	2.386	2.677	1.609	2.214
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1.293	1.723	1.844	1.643	1.936
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	1.296	1.522	1.696	1.380	1.691
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1.172	1.548	1.755	1.272	1.651
2716	Elektrik enerjisi	949	1.348	1.357	1.814	1.458
8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	110	1.083	1.622	1.226	1.445
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatorleri	1.183	1.388	1.483	1.003	1.400
9503	Diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bulmacalar	562	879	1.026	1.013	1.396
8415	Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı	1.094	1.304	1.532	1.065	1.275
8473	Yazı, hesap, muhasebe, bilgi işlem, büro için diğer makina ve cihazların aksamı	1.505	1.468	1.074	926	1.235
7326	Demir/çelikten diğer eşya	1.034	1.345	1.608	954	1.212
8512	Kara taşıtlarının aydınlatma, sinyal vb tertibatı, cihazları	541	886	1.094	793	1.139
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler	870	1.244	1.442	916	1.070
8541	Diotlar, transistörler vb. yarı iletkenler	269	467	881	745	1.063
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar	545	732	892	897	1.043
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler vb. katı yakıtlar	621	764	1.106	841	1.030
8523	Boş ses ve kayıt bantları	105	660	1.453	1.320	1.010
7308	Demir-çelikten inşaat ve aksamı	784	1.032	1.320	965	1.009
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	786	946	1.166	860	1.008
8542	Elektronik entegre devreler	642	654	821	754	1.000
3926	Plastikten diğer eşya	712	859	994	762	998
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	539	484	1.050	456	922
8431	Ağır iş makina ve cihazlarının aksamı, parçaları	936	1.297	1.525	804	906

8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	565	745	909	728	855
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular	584	818	873	579	797
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	523	711	791	558	792
7204	Demir-çelik döküntü ve hurdaları	430	597	900	374	696
4911	Basılı diğer yayınlar, resimler, fotoğraflar	552	744	948	762	682
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları-sabunlar hariç	501	622	734	679	681
3917	Plastikten tüpler, borular, hortumlar; conta, dirsek vb.	469	598	705	637	680
8538	Elektrik kontrol/dağıtım için tablo, konsollar, masalar vb.	411	495	660	508	676
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	338	465	596	507	669
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler, endüktörler	351	571	631	452	657
7404	Bakır hurda ve doküntüler	248	298	311	433	646
Genel Toplam		95.140	120.900	146.087	112.884	132.169

Kaynak: Trademap

(*) Kesinleşmemiş Veriler

İthalatında Başlıca Ürünler

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2006	2007	2008	2009	2010 (*)
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	2.943	3.457	4.035	3.733	5.767
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	3.947	5.015	5.653	4.854	5.728
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	3.662	3.542	6.063	3.222	4.438
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	2.229	2.301	4.331	3.170	3.512
8473	Yazı, hesap, muhasebe, bilgi işlem, büro için diğer makine ve cihazların aksamı	2.876	3.315	3.189	2.599	3.243
8541	Diyotlar, transistörler vb. yarı iletkenler	326	514	1.007	1.604	3.088
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar	1.794	2.375	3.038	2.991	2.879
8529	Radyo, televizyon, radar cihazları vb cihazların aksam ve parçaları	1.594	2.657	3.236	1.972	2.749
8703	Otomobil, steysin vagonlar	2.158	2.716	3.303	2.409	2.433
8542	Elektronik entegre devreler	1.764	1.755	1.940	1.846	2.338
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	243	1.689	2.116	1.481	2.197
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri	1.229	1.429	1.571	1.068	1.671
8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	103	1.097	1.552	1.271	1.621
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.602	2.110	2.364	1.572	1.589
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1.078	1.294	1.395	999	1.263
3926	Plastikten diğer eşya	1.021	1.133	1.298	970	1.181
8407	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	574	638	819	911	1.074
2716	Elektrik enerjisi	352	542	1.032	1.064	1.067
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler	550	826	910	709	1.004
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı	770	1.004	1.241	823	987
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	481	1.087	1.404	890	967

4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	475	689	829	765	846
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	637	805	860	618	802
7326	Demir/çelikten diğer eşya	641	851	1.091	681	789
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	561	695	835	742	762
8538	Elektrik kontrol/dağıtım için tablo, konsollar, masalar vb. diğer mesnetler	598	764	813	572	753
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatorleri	575	702	748	499	716
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	640	804	842	532	654
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	549	639	698	458	647
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler	530	632	688	501	637
7318	Demir-çelikten cıvata, somun, vıda vb.	520	664	738	511	633
9503	Diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller ve bulmacalar	404	515	522	495	623
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	514	632	690	487	603
7408	Bakır teller	556	656	631	417	594
8523	Boş ses ve kayıt bantları	422	900	1.217	909	582
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam ve parçaları	331	494	516	408	569
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre , arıtma cihazları	510	658	654	482	566
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	456	593	645	445	558
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	216	328	433	489	553
7208	Demir-çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genislik 600mm. fazla	510494	791274	991262	352642	544314
	Genel Toplam	93.429	116.822	141.833	104.849	125.432

Kaynak: Trademap

(*) Kesinleşmemiş Veriler

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (Milyon Dolar)

Ülkeler	2006	2007	2008	2009	2010 (*)	2009-2010 Değişim, %
Almanya	30.366	37.191	44.867	36.438	41.696	14.4
Slovakya	8.023	10.508	13.437	10.185	11.650	14.4
Polonya	5.390	7.146	9.468	6.577	8.137	23.7
Fransa	5.268	6.515	7.887	6.351	7.097	11.7
İngiltere	4.548	6.081	7.020	5.574	6.412	15
Avusturya	4.856	5.566	6.921	5.314	6.157	15.9
İtalya	4.390	5.864	6.810	4.941	5.823	17.8
Hollanda	3.457	4.461	5.744	4.360	5.067	16.2
Rusya Federasyonu	1.894	2.861	3.988	2.620	3.532	34.8
Belçika	2.726	3.453	3.918	2.871	3.268	13.8
İspanya	2.561	3.150	3.351	2.634	3.158	19.9
Macaristan	2.855	3.807	4.150	2.886	3.052	5.76
ABD	2.183	2.351	2.541	1.806	2.279	26.2
İsviçre	1.322	1.802	2.112	1.820	2.233	22.6
İsveç	1.557	2.135	2.584	1.750	2.174	24.2
Romanya	1.159	1.566	2.144	1.254	1.501	19.7

Çin	400	696	///	843	1.215	44
Danimarka	911	1.070	1.157	859	1.046	21.8
Türkiye	544	729	800	842	1.037	23.1
Ukrayna	962	1.188	1.497	760	934	22.8
Hindistan	398	552	634	604	786	30.2
Finlandiya	549	694	930	679	761	12.1
Slovenya	484	666	830	612	700	14.4
Norveç	404	638	623	579	698	20.5
İsrail	284	352	361	373	607	62.5
Japonya	407	499	549	425	528	24.4
BAE	485	543	635	540	525	-2.73
Bulgaristan	376	533	716	505	512	1.31
Portekiz	361	427	489	400	491	22.6
Hırvatistan	479	600	655	442	415	-6.1
Güney Afrika	203	315	317	253	404	59.6
Brezilya	185	225	318	278	382	37.4
Yunanistan	409	446	529	419	363	-13.3
Sırbistan	267	440	455	290	348	20
Litvanya	316	431	484	273	341	25
Beyaz Rusya	115	179	299	195	326	66.8
Hong Kong	213	339	250	293	319	8.63
Australya	159	246	306	192	295	53.3
Meksika	172	192	226	208	288	38.2

Kaynak: Trademap

(*) Kesinleşmemiş Veriler

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (Milyon Dolar)

Ülkeler	2006	2007	2008	2009	2010	2009-2010 Değişim, %
Almanya	26.583	32.771	38.009	27.960	36.371	30.09
Çin	5.711	9.193	12.442	10.546	9.176	-13
Polonya	5.270	6.684	8.290	6.736	8.677	28.82
Slovakya	5.009	6.220	7.894	5.708	7.912	38.6
Hollanda	3.750	4.532	4.360	3.515	7.577	115.5
Rusya Federasyonu	5.593	5.624	9.141	5.395	6.401	18.65
Avusturya	3.488	4.450	5.264	3.835	6.011	56.72
İtalya	4.364	5.523	6.373	4.596	4.522	-1.6
Fransa	4.463	5.357	5.784	4.055	4.078	0.55
İngiltere	2.456	3.187	3.413	2.279	3.432	50.57
Belçika	1.866	2.270	2.759	2.139	3.311	54.76
Macaristan	2.267	3.358	3.866	2.356	2.918	23.81
İspanya	1.790	2.262	2.592	1.988	1.955	-1.65
Japonya	2.827	3.850	4.718	3.290	1.747	-46.9
ABD	2.178	2.634	2.922	2.202	1.676	-23.9
Güney Kore	719	1.058	1.487	1.355	1.293	-4.52
Hong Kong	156	117	97	62	1.210	1834
İsveç	1.018	1.347	1.375	982	1.207	22.84
Azerbeycan	972	1.025	1.568	688	1.195	73.63
Tayvan	1.140	1.242	1.296	941	1.140	21.16

İsviçre	1.282	1.365	1.580	1262	1.086	-13.9
Tayland	520	808	1.222	1165	1.003	-13.9
İrlanda	529	813	918	802	980	22.16
Ukrayna	655	700	1.142	594	899	51.21
Danimarka	761	928	906	727	804	10.48
Singapur	221	432	836	720	768	6.57
Slovenya	481	594	669	476	721	51.31
Türkiye	583	784	970	731	589	-19.5
Romanya	474	534	675	532	571	7.25
Malezya	656	870	929	751	432	-42.4
Portekiz	226	322	336	319	365	14.45
Kazakistan	287	178	553	283	360	27.19
Hindistan	266	396	501	456	357	-21.7
Finlandiya	536	625	634	436	337	-22.8
Luksemburg	223	261	301	156	209	33.99
Sirbistan	104	127	260	153	160	4.65
İsrail	150	197	246	223	160	-28.1
Endozezya	219	247	265	252	154	-38.8
Yunanistan	147	161	193	144	151	4.97

Kaynak: Trademap

(*) Kesinleşmemiş Veriler

► Dış Ticaret Politikası ve Vergiler

Dış Ticaret Politikası

Son derece dışa açık bir ekonomiye sahip Çek Cumhuriyeti, serbest piyasa kurallarına sıkı sıkıya bağlıdır. 2004 yılından bu yana AB üyesi olan Çek Cumhuriyeti'nde, AB ticaret politikalarını uygulamakta olup ithalatında "Ortak Gümrük Tarifesi" geçerlidir. Ülkede halen gümrük vergisi ve kota seviyeleri, gümrük vergilerinin askıya alınması, üçüncü ülkelere tanınan tercihli rejimler ve anti-damping vergi uygulamaları, yani tüm ticaret politikası tedbirleri AB seviyesinde kararlaştırılmaktadır.

Çek Cumhuriyeti dış ticaret rejimi hakkında detay bilgilere aşağıdaki internet adreslerinden ulaşılabilir.

İhracat Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11001_en.htm)

İthalat Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11002_en.htm)

Gümrük Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/customs/l11003_en.htm)

Tarifeler ve Diğer Vergiler

Çek Cumhuriyeti'ne ihraç edilen ürünlere uygulanan tarifeler ve kısıtlamalar (Ortak Gümrük Tarifesi) hakkında güncel bilgiler, ürünün "TARIC" kodu ve menşe ülke ismi girilerek TARIC Veri Tabanından temin edilebilmektedir.

TARIC Veri Tabanı web sayfası:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/cgi-bin/tarchap?Lang=EN

Çek mevzuatına göre ithalat edilen ürün KDV vergisine tabidir. Genelde % 20 olarak tahsil edilen KDV vergisi yerli ve yabancı bütün ürünlere uygulanmaktadır. Özellikle gıda, ilaç ve bazı hizmetlerin satışında alınan indirimli KDV oranı ise % 10'dur.

İthalatta KDV'ye ilave olarak yakıt ve motor yağları, bira, şarap, alkollü içkiler ile tütün mamullerinde tüketim vergisi alınmaktadır. Tüketim vergisi ürün ve miktara göre değişmekte olup Gümrük İdaresi'nce tebliğ edildikten sonra 10 gün içinde ödenmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, ithalatta uygulanan KDV peşin olarak tahsil edilmemektedir. İthalatçı ödemesi gereken KDV'yi, ithal ettiği ürünü sattıktan veya üretim sürecinde kullanıp nihai ürünü sattıktan sonra

odemektedir.

Tarife Dışı Engeller

Çek Cumhuriyeti'nde, Avrupa Birliği'ne üyelik tarihi 1 Mayıs 2004 tarihinden bu yana dış ticarete ilişkin olarak AB mevzuatı uygulanmaya başlanmıştır. Dolayısıyla, ilgili AB mevzuatının gerektirdiği belgelere sahip olan ülkemiz ürünlerine yönelik, genel veya sektörel bir tarife dışı engel uygulanmamaktadır. Ayrıca, Çek Cumhuriyeti'nin ithalatında münferit bir kısıtlamaya gitmesi bu aşamada söz konusu değildir. Anti-damping ve anti sübvansiyon tedbirleri AB düzeyinde ve AB Komisyonu kararları çerçevesinde uygulanmaktadır.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Çek Cumhuriyeti ürün standartlarını AB normları ile uyumlu hale getirmiştir. ISO kalite normları 9000 serisi kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. AB teknik mevzuatı gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB ülkelerine ithal edilebilmesi CE işareti aranmaktadır. Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından üretici sorumludur. Ancak, eğer üretici ya da üreticinin yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Bir başka deyişle, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB normlarına uygun olduğunu garanti etmek zorundadır.

AB genelinde gıdalarla ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen EC 178/2002 sayılı düzenleme ile Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 yılı içerisinde yürürlüğe giren bu düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurulmuş ve gıda güvenliği konusundaki uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Düzenleme genel olarak Genel Gıda Yasası olarak bilinmekte olup, gıdaların izlenebilirliği konusunda da düzenlemeleri içermektedir (Madde 18). Genel Gıda Yasası'nın belirlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

Çek Cumhuriyeti'nde gıda ürünlerinin standart ve belgelendirilmesine ilişkin kurallar AB direktifleri ile tamamen uyumlu halde bulunmaktadır.

AB genelinde pazara sunulan taze meyve ve sebze ürünlerinin kalite ve etiketlemelerine ilişkin pazarlama standartları AB Ortak Tarım Politikası çerçevesinde çıkartılan EC 2200/96 sayılı kararname ile 28 Ekim 1996 tarihinde belirlenmiştir. Bu yasayla öngörülen standartlara sahip olmayan ürünler pazara sunulmamakta ve pazardan kaldırılmaktadır. AB pazarlama standart düzenlemeleri çerçevesinde kalite standartları belirlenmiş diğer ürünler arasında taze ve soğutulmuş balık (EC 2406/1996), yumurta (EC 1028/2006), zeytinyağı (EC 1019/2002) ile birlikte sert kabuklu meyveler arasında kabuklu fındık (EC 1284/2002) ve kabuklu ceviz bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nde, Çek Standartlar, Metroloji ve Test Ofisi (www.unmz.cz) (Czech Office for Standards, Metrology and Testing) standartlara ilişkin uygulamalardan sorumlu teşkilattır. AB'de standartların oluşturulma süreci sanayi tarafından önerilerek ya da AB Komisyonu tarafından zorunlu hale getirilerek başlatılmakta ve ulusal veya uluslararası alanda faaliyet gösteren bağımsız standart geliştirme kuruluşları tarafından yürütülmektedir. AB'de birçok standart ISO gibi uluslararası standart kuruluşlarının standartlarına uyulanmaktadır. AB'de elektronik ve telekomünikasyon standartları haricinde bütün standartlar CEN (Avrupa Standartlar Komitesi) tarafından ele alınmaktadır. Standartlar CEN bünyesinde teknik komite veya çalışma grupları vasıtasıyla oluşturulmaktadır.

AB tarafından kabul edilen standartlar, "UNMZ" tarafından Çek Cumhuriyeti'ne adapte edilerek, yayımlanmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nin akreditasyon kurumu ise Çek Akreditasyon Enstitüsü'dür (CAI - Czech Accreditation Institute)(www.cia.cz). CAI tarafından akredite edilen yetkili laboratuvarlar veya sertifikalandırma kuruluşları belgelendirme yapabilmektedir.

► Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Türkiye-Çek Cumhuriyeti Dış Ticaret Değerleri (Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2000	102	159	261	-57
2001	109	127	236	-18
2002	130	317	447	-187
2003	189	444	663	-255
2004	222	655	877	-434
2005	290	699	989	-409
2006	378	682	1.060	-304
2007	578	1.169	1.747	-591

2008	701	1.304	2.005	-603
2009	489	1.029	1.518	-540
2010	694	1.326	2.020	-632

Dış Ticaret Müsteşarlığı

Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne ihracatında 2011 yılı verileri için tıklayınız.

Çek Cumhuriyeti'nin 2004 yılındaki AB üyeliğine kadar, 3.10.1997 tarihli Serbest Ticaret Anlaşması çerçevesinde şekillenen Türkiye - Çek Cumhuriyeti ticari ilişkileri, bu tarihten itibaren Gümrük Birliği esasına dayanarak yürütülmektedir.

Türkiye-Çek Cumhuriyeti ticareti fiilen Türkiye-AB Gümrük Birliği ve Katma Protokol hükümlerine göre yürütülmektedir. Dolayısıyla, ülkemiz çıkışlı sanayi ürünlerine gümrük vergisi uygulanmamaktadır. Tarım ürünleri açısından Türkiye üçüncü ülke statüsünde olmakla birlikte, ülkemiz ile AB arasında tarım alanındaki ilişkilerin çerçevesi, 12 Eylül 1963 yılında imzalanan ve 1964 yılında yürürlüğe giren Ankara Anlaşması ile belirlenmeye başlamış olup, yıllar içerisinde müteakip Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları (OKK) ile geliştirilerek bugünkü halini almıştır. Halihazırda birçok tarım ve işlenmiş tarım ürünleri tercihli tarifelerle AB pazarına; Çek pazarına girmektedir.

Çek Cumhuriyeti ile ekonomik ilişkilerimizin mal ticareti üzerinde yoğunlaştığı ve ikili ticaret hacminin özellikle iki ülke arasında Gümrük Birliği'nin tesis edildiği 2004 yılından sonra hızla artmakta olduğu görülmektedir. Ancak iki ülke arasındaki ticaret dengesi ülkemiz aleyhine gelişmektedir. 2010 yılında Çek Cumhuriyeti'ne ihracatımız 694 milyon dolar, Çek Cumhuriyeti'nden ithalatımız ise 1.3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiş olup, iki ülke arası ticaret hacmi 2 milyar dolar düzeyindedir. Ülkemiz 2010 yılında yaklaşık 632 milyon dolar ticaret açığı vermiştir.

Çek Cumhuriyeti'ne yönelik ihrac kalemlerimize baktığımızda otomotiv ana ve yan sanayi ürünleri, hazır giyim, televizyon alıcıları, altın mücevherat, trüncgiller, ev tekstil ürünleri, alüminyum çubuk ve profiller, tütün elektrikli ev aletleri ve demir-çelik eşyalar ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2008	2009	2010	2009/2010 % Değişim
8703	Otomobili, steysin vagonlar, yarış arabaları	104.751	51.346	132.566	158
6203	Erkek/erkek çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	50.482	59.095	58.660	-1
8531	Elektrikli ses/görüntülü işaret cihazları	137	410	32.496	7822
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	18.466	16.215	29.750	83
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	18.381	24.025	24.889	4
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	37.696	24.984	20.654	-17
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	17.503	13.402	17.387	29
8702	Toplu halde yolcu taşımağa mahsus motorlu taşıtlar	57.640	15.387	16.945	10
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	30.624	28.222	16.282	-42
7604	Alüminyum çubuk ve profiller	11.094	8.865	15.878	79
7113	Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası	18.440	14.970	12.392	-17
0805	Turuncgiller (taze/kurutulmuş)	9.843	12.151	12.181	0.3
7306	Demir/çelikten diğer tüpler, borular, içi boş profiller	1.819	1.098	10.592	864
6109	Tişört, fanila, diğer iç giyim eşyası (örme)	9.764	7.858	8.599	9
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet, mutfak bezleri	11.009	9.008	8.412	-6
4016	Vulkanize kauçuktan diğer eşya	6.597	5.724	7.846	37
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	1.931	2.650	7.451	181
7606	Alüminyum sac, levha ve şeritler, kalınlık>0, 2mm	3.047	1.604	7.409	362
5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esaslı iç-dış lastiği mensucatı	7.236	3.556	6.988	96
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamlar	5.827	3.623	6.623	82
7413	Bakırdan ince, kalın, örme vb. Halatlar (elektrik-izole hariç)	6.690	3.033	6.137	102
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	5.547	4.905	5.866	19
8450	Çamaşır yıkama makineleri	6.153	4.787	5.591	16
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik k	10.162	3.070	5.279	71

7207 Demir/alaşimsız çelikten yarı mamuller	0	0	5.245	100
5701 Düşümlü, sarmalı halılar, yer kaplamaları	238	183	5.195	2738
8431 Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	9.160	5.513	5.080	-8
9401 Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	4.009	3.716	4.716	26
8512 Kara taşıtlarının aydınlatma, sinyal vb tertibatı, cihazları	4.571	4.070	4.514	10
8418 Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	7.839	2.600	4.148	59
5407 Sentetik iplik, monofil, şeritlerle dokumalar	5.045	4.239	4.060	-4
7325 Demir/çelikten diğer döküm eşyası	4.367	4.573	4.049	-11
8482 Her nevi rulmanlar	6.545	2.958	3.819	29
0702 Domates (taze/sogutulmuş)	1.609	467	3.792	711
3907 Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	1.132	1.110	3.413	207
8516 Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	3.398	2.131	3.319	55
7404 Bakır hurda ve döküntüler	0	693	3.188	360
3401 Sabunlar, yüzey aktif organik maddeler	1.253	1.104	3.030	174
7322 Isıtması elektrikle olmayan demir-çelik radyatör, jeneratörler	2.894	2.331	2.997	28
7013 Masa, mutfak, tuvalet, ev tezyinatı vb için cam eşya	3.853	3.596	2.914	-19
Diğer Ürünler	194.053	129.739	154.033	19
GENEL TOPLAM	700.823	489.029	694.404	42

Dış Ticaret Müsteşarlığı

Belli başlı ithal kalemlerini ise, otomotiv ana ve yan sanayi ürünleri, otomatik bilgi işlem makineleri, elektrik devreleri teçhizatı, kilitler ve sürgüler, yün, elektrikli cihazlar, elektrik kontrol ve dağıtım tabloları, elektrik motorları ve jeneratörleri, santrifüjle çalışan kurutma ve arıtma cihazları oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2008	2009	2010	2009/2010 % Değişim
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	225.008	149.767	185.406	24
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	77.898	79.434	113.577	43
8703	Otomobili, steysin vagonlar, yarış arabaları	54.451	49.676	99.133	100
8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	181.051	112.025	56.088	-50
8301	Adi metallerden kilitler, sürgüler, kilidi olan fermuarlar vb.	17.203	21.850	37.655	72
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. fazla	12.235	14.815	32.513	119
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	26.967	22.508	29.607	32
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	26.223	18.995	29.211	54
5105	Yün, ince/kaba hayvan kolları (kardeli/taranmış)	32.264	19.349	29.201	51
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	19.442	20.645	29.200	41
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, mücehhez tablolar	19.545	17.340	29.031	67
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	8.072	16.022	23.770	48
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	22.444	4.274	21.828	411
8502	Elektrojen grupları, rotatif elektrik konvertisörleri	2.442	4.946	18.083	266
3904	Vinil klorür/halojenli diğer olefin polimerleri (ilk şekilde)	7.184	4.468	17.872	300
7225	Alaşımli çeliklerden yassı hadde mamulü (genişlik 600mm.den çok)	12.338	10.085	17.164	70
8507	Elektrik akümülatörleri, separatörleri	6.046	7.987	15.931	99
8512	Kara taşıtlarının aydınlatma, sinyal vb tertibatı, cihazları	9.763	10.077	15.330	52
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	9.240	7.893	14.062	78
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik	14.764	9.169	13.864	51

İletkenleri; fiber optik k					
5516	Devamsız suni lifden dokumalar (ağırlıkça %85 < suni)	542	10.188	12.949	27
8527	Radio-telefon, radyo-telgraf, radyo yayınları alıcı cihazları	13.213	11.660	12.621	8
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	8.021	8.593	12.505	46
8501	Elektrik motorları, jeneratörler	13.222	16.154	12.432	-23
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	15.213	15.316	11.025	-28
7216	Demir/alaşimsız çelikten profil	14.003	2.793	10.789	286
8511	Motorlar için elektrikli ateşleme cihazları	4.742	8.900	10.303	16
7318	Demir/çelikten cıvata, somun, tavan halkası, vida, perçin, pim vb.	8.158	10.067	10.171	1
8415	Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı	9.713	7.355	9.554	30
4016	Vulkanize kauçuktan diğer eşya	8.849	7.972	9.445	18
5407	Sentetik iplik, monofil, şeritlerle dokumalar	7.201	6.786	9.426	39
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	6.107	6.195	8.574	38
9026	Sıvı-gaz akışı, seviyesi, basıncı vb. Ölçen alet ve cihazlar	5.078	6.207	8.332	34
9029	Diğer (devir, üretim, mesafe, hız vb.) Sayaçlar	423	4.761	8.097	70
0201	Sığır eti (taze/sogutulmuş)	0	0	7.552	100
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	9.960	6.668	7.299	10
7228	Alaşımli çelikten çubuk, profil, içi boş sondaj çubukları	2.828	3.267	7.294	123
4009	Vulkanize edilmiş kauçuktan boru ve hortumlar ve donanımları	4.417	4.102	7.240	77
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş)	776	3.486	7.156	105
7019	Cam lifleri, cam yünü ve mamulleri-iplik, dokuma vb	8.664	6.829	7.091	4
	Diğer Ürünler	378.225	280.007	307.682	28
	GENEL TOPLAM	1.303.954	1.028.649	1.326.077	29

Dış Ticaret Müsteşarlığı

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	29.8.1975
Uzun Vadeli Ekonomik, Teknik, Sınai ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması	6.1.1976
Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması	12.11.1999
Soma-B Özel Hesabının Tesisine İlişkin Protokol	4.2.1981
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	30.06.1981
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	30.4.1992
Soma-B Özel Hesabının İşleyişi Hakkında Mutabakat Zaptı	19.3.1993
KEK I. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	10.4.1997
Serbest Ticaret Alanı Anlaşması	3.10.1997
Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması	12.11.1999
KEK II. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	23.5.2001
KEK III. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	08.04.2004
KEK IV. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	04.09.2008
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması (tadil edilmiş)	29.04.2009

Kaynak: DTM-Anlaşmalar Genel Müdürlüğü

"Türkiye Cumhuriyeti ile Çek Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması"nın yürürlüğe girebilmesi için Maliye Bakanlığınca hazırlanan kanun tasarısı ve gerekçeleri 18.01.2001 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin Plan ve Bütçe Komisyonunda, 26.02.2001 tarihinde de Dışişleri Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiş olup 2003 itibariyle kanunlaşmış bulunmaktadır.

Mayıs 2004'den itibaren Çek Cumhuriyetinin AB üyesi olması nedeniyle, Türkiye ile olan ticari ilişkileri fiilen Türkiye-AB Gümrük Birliği hükümleri çerçevesinde yürümektedir.

İki ülke arasında, "Tarım ve Gıda Sanayi Alanında İşbirliği Anlaşması" 8 Eylül 2000 tarihinde, "Bitki Koruma ve Karantina Alanında İşbirliği Anlaşması" ve "Veterinerlik Alanında İşbirliği Anlaşması" ise Çek Cumhurbaşkanı Vaclav Havel'in 10 Ekim 2000 tarihinde ülkemize gerçekleştirdiği resmi ziyaret sırasında iki ülke Tarım Bakanları tarafından imzalanmıştır.

15-16 Şubat 1994 tarihinde Ankara'da yapılan Türkiye-Çek Cumhuriyeti Kara Ulaştırması Karma Komisyonu Protokolu'na göre; 30 Haziran 1981 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti arasında imzalanan Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşmasının halen geçerli olduğu hususunda mutabakat sağlanmıştır.

Türkiye-Çek Cumhuriyeti Kara Ulaştırması Karma Komisyonu son dönem toplantısı 6-7 Haziran 2006 tarihleri arasında Prag'da gerçekleştirilmiştir. Söz konusu Toplantı sonunda imzalanan Protokol'da, 2006 yılı için kesin 2007 yılı için geçici izin belgesi kotaları;

- İkili ve/veya transit izin belgesi 5500 adet,
- üçüncü ülkeye/ülkeden izin belgesi 1500 adet,

olarak belirlenmiş olup, tüm bu izin belgeleri Anlaşmanın 12. Maddesine uygun olarak ücretsizdir. 2007 yılı içinde aynı sayıda izin belgesi kullanılmış olmakla birlikte, 2008 yılında Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın Çek Cumhuriyeti'ne resmi ziyareti vesilesiyle yapılan görüşmelerde Başbakanlar arasında varılan mutabakat sonrasında ilave 2.500 ikili izin belgesi alınmıştır.

Ülkemiz ile Çek Cumhuriyeti arasında 15 Nisan 1996 tarihli İkili Hava Ulaştırması Anlaşması mevcuttur. Söz konusu Anlaşma hükümleri çerçevesinde, Türk Havayolları ve Çek Havayolları tarafından haftada 7 gün Prag-İstanbul-Prag hattında tarifeli sefer düzenlenmektedir.

10 Ekim 2000 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çek Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım Anlaşması"nın onaylanmasına ilişkin 2000/1722 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 25.12.2000 tarihli ve 24275 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 08.02.2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ülkemiz ile Çekoslovakya arasında 30 Haziran 1981 tarihinde imzalanmış bulunan bir Turizm İşbirliği Anlaşması mevcuttur. Söz konusu anlaşma çerçevesinde, 19 Ekim 1989 tarihinde, Prag'da Türkiye-Çek II. Dönem Turizm Karma Komisyon Toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz ile Çek Cumhuriyeti arasındaki posta ilişkileri, Dünya Posta Birliği (UPU) Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa konferansına (CEPT) bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren Avrupa Posta Mevzuatı Komitesi (CERP) ayrıca Avrupa Kamu posta İşletmecileri Birliği (POGSTEUROPE) kararı çerçevesinde sorunsuz olarak sürdürülmektedir.

Çek Cumhuriyeti ile 1.2.1989 tarihinden itibaren Acele Posta Servisi (APS) hizmetine karşılıklı olarak başlanılmıştır. Söz konusu gönderiler ve uçak mektup postaları ile yüzey mektup ve koli postaları SAL (uçakla taşınan yüzey postaları) olarak doğrudan sevk edilmektedir.

Ayrıca, Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü ile Çek Cumhuriyeti arasında bürofax ile posta havalesi ve ödeme şartlı gönderi gibi paralı posta hizmetleri mevcut olup, telgraf haberleşmesi ise direkt olarak sağlanmaktadır.

Türkiye-Çek cumhuriyeti Yatırım İlişkileri

Türkiye ile Çek Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler uzun bir geçmişe dayanmaktadır. I. Dünya Savaşı sonrasında kadar uzanan bu ilişkilerde sanayi alanında işbirliği öne çıkmaktadır. Örneğin, Uşak Şeker Fabrikası, İstanbul ve Ankara TEKEL Bira Fabrikaları, SOMA, Afşin/Elbistan Termik Santrallerinin teknik donanımı gibi yatırım projeleri, Türkiye Çekoslovakya ortak yatırım projeleridir. Ayrıca, üretim işbirliği çerçevesinde Türkiye'de lastik fabrikaları, araç, fork-lift montaj hatları inşa edilmiştir. Bu işbirliğinin en önemli örneklerinden biri de; JAWA motosiklet montaj atölyelerinin kurulmasıdır. JAWA, uzun bir dönem Türk pazarındaki varlığını devam ettirmiştir.

1 Ocak 1993 tarihinden itibaren eski Çekoslovakya'nın Çek ve Slovak Cumhuriyetleri olarak bölünmesiyle birlikte, her iki Cumhuriyet Çekoslovakya'nın uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini aynen kabul ettiklerini açıklamışlardır.

2009 yılı sonu itibariyle Türkiye'de 26 adet Çek Cumhuriyeti sermayeli şirket bulunmaktadır. Çek firmalarının ülkemizdeki yatırımları 2,5 milyar ABD Dolarına ulaşmış olup en önemli yatırımcılar CEZ, Energo-Pro ve ZENTIVA'dır.

Çek Cumhuriyeti'nde 80'den fazla Türk firmasının faaliyeti bulunmaktadır. Genelde ticaret ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren firmalardan sadece bir tanesi üst yapı firması olup minibüs üretimi

yapmaktadır. Daha önce faaliyet gösteren iplik üretim firmaları kapanmıştır. Türk firmalarının Çek Cumhuriyeti'ndeki yatırımları 20 milyon EURO'yu bulmaktadır. Türk firmaları genelde küçük ölçekli ve esnaf niteliğindedir. Türk firmalarının çoğu tekstil ve hediyelik eşya sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Hediyelik eşya satan ve kuyumculuk yapan firmalarının çoğu perakendecidir. Kuyumculuk alanında faaliyet gösteren LAPIS, G&S toptancılıkta yapmaktadır.

Eczacıbaşı Sağlık Ürünleri ve Eczacıbaşı Özgün Kimya, 2007 yılında, yaklaşık 650 milyon Euro karşılığında Çek Zentiva NV tarafından satın alınmıştır.

SARAN Holding, 2007 yılı sonunda Çek Cumhuriyeti'nin ve Orta Avrupa'nın en büyük seyahat acentelerinden olan ÇEDOK'ü 80 milyon ABD Dolarına satın almıştır. CEDOK'un bu defa, ülkenin yine büyük tur operatörlerinden FİRO'yu satın almak için girişimleri bulunmaktadır.

Altınbaşlar Grubu'nun Çek Cumhuriyeti'nde 15 milyon ABD Dolarına yakın emlak yatırımı bulunmaktadır. Altınbaş Grubu'nun ayrıca, Aslanlı Grubu'ndan devraldığı, Prag'ın ilçelerinden Slany'de mali portresi 150 milyon ABD Doları tahmin edilen bir konut gelişim projesi bulunmaktadır.

Çek firmaları Türkiye'nin enerji projelerinde büyük ilgi duymaktadır. Nitekim, CEZ a.s. ile AK Enerji Elektrik Üretim A.Ş. ortaklığı ile kurulan AKCEZ OGG, Sakarya Elektrik Dağıtım A.Ş.'yi 600 milyon ABD Doları bedelle satın almıştır. Ayrıca CEZ, Akenerji'nin yüzde 37,36'sını temsil eden 24.4 milyon TL nominal değere sahip hisseyi 14 Mayıs 2009 tarihiyle devralmıştır.

Son olarak, Çek enerji şirketi Energo-Pro Türkiye'de yaklaşık 8 milyar Çek Kronu (307,5 MİLYON Euro) değerinde 5 hidroelektrik santrali satın almıştır. Energo-Pro, CEZ'den sonra Türkiye'de enerji sektörüne en büyük yatırımı yapan ikinci Çek firmasıdır.

İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar

İki ülke arasında eşya ve yolcu taşımacılığında karşılaşılan en önemli sorun vize başvurularının uzun süre içinde sonuçlandırılmasıdır. Çek Cumhuriyeti'nin 2007 yılı sonunda Schengen alanına dahil olmasına bağlı olarak bu süreç daha da uzamıştır.

Çek Cumhuriyeti'nde gelir ve harcamaların düzeyinin son yıllarda artmakta olmasına rağmen, ülkemiz ihracatçılarının oldukça alışkın olduğu Batı Avrupa pazarına nispeten düşük olması sebebiyle, özellikle tüketici gruplarında pazarın çok büyük miktarlarda alım yapabilecek kapasitede olmadığı dikkate alınmalıdır.

Diğer taraftan süt ve sütlü ürünler, her türlü sığır eti, işlenmemiş kanatlı eti ve sofralık yumurtaların Türkiye'den AB'ye ihracatının halen yapılamamakta olması dolayısıyla Çek Cumhuriyeti pazarında da bu ürünlere ilişkin ülkemizin ihracat imkanı bulunmamaktadır.

Bankacılık sisteminin teknoloji olarak Batı Avrupa ülkelerindeki kadar olmasa da gelişmiş olduğu ancak teknoloji kullanımında hala problemler yaşandığı ve ödeme aktarımlarının gecikebildiği bildirilmiştir.

Mallar genelde karayolu ile gönderilmekte, bu da 4-6 gün sürmektedir. Ulaşım bakımından ihracatçı firmaların genelde güçlük yaşamadığı belirtilmekle birlikte bazen yabancı plakalı araçlar ile nakliyat yapmaları gerekmektedir. Ayrıca otoban geçiş ücretlerinde yapılacak indirimler fayda sağlayacaktır. Yollarda güvenlik açısından hiçbir sorunla karşılaşılması ifade edilmektedir.

Çek Cumhuriyetine yönelik ihracatımızda yaşanan en büyük problem reklamasyon giderleri adı altında sürekli yapılan kesintilerdir.

İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri

26.11.1976 tarihinde imzalanan sözleşme ile SKODAEXPORT/Çekoslovakya METEX/Finlandiya ve GAMA A.Ş./Türkiye Firmaları Konsorsiyumuna ihale edilen 2x165 MW'lık Soma-B Termik Santrali I. ve II. Üniteleri ve 12.11.1980 tarihinde sözleşme ile SKODAEXPORT/Çekoslovakya Gama AŞ/Türkiye Firmalarına ihale edilen 2x165 MW'lık Soma-B Termik Santrali III. Ve IV. Üniteleri kesin kabulleri 1985-86 yıllarında yapılmış olup, halen her dört ünite de enerji üretimlerini sürdürmektedir.

2x165 MW'lık Soma-B V. ve VI. Tevsi Üniteleri 18.9.1986 tarihinde imzalanan sözleşme ile SKODAEXPORT/Çekoslovakya ve Gama AŞ'ye %100 kredili olarak ihale edilmiştir. Bu projenin finansmanı, SKODAEXPORT/Çekoslovakya, KFW'den (Almanya Kredi Kuruluşu) ve FIRST CHICAGO LTD'den temin edilen kredi ile sağlanmıştır.

Çek Cumhuriyeti'nde halen faaliyet gösteren tek firma Aslanlı Grup'tur. Aslanlı Grup'un Çek Cumhuriyeti'nde konut geliştirme projelerinin (16 villalık bir proje) yanı sıra büyük boyutlu emlak yatırımları da bulunmaktadır.

► Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Patent konusunda müracaatların ibraz edileceği merci Çek Patent Ofisidir. Yabancı müracaatçılar Çek Patent Vekilleri tarafından temsil edilmelidir. Kaydedilen patentler, patente müracaat tarihinden itibaren 20 yıl süreyle geçerlidir. Bir kullanım modelinin koruma hakkı süresi beş yıl olup, bir beş yıl daha uzatılmaktadır. Patent veya koruma hakkını muhafaza etmek için yıllık ücretin ödenmesi gerekmektedir.

Ticari markalar, Çek Cumhuriyeti'nde uluslararası sözleşmelere dayanan geniş bir korumayı haizdir. Markanın korunması bakımından arzu edilen bölgenin büyüklüğüne göre markalar yalnızca Çek Cumhuriyeti'nde ya da AB içinde tescil edilebilmektedir.

Dağıtım Kanalları

Son yıllarda görülen hızlı ekonomik gelişmeler ve yüksek miktardaki yabancı doğrudan yatırımların etkileri ticaret hayatında da kendini hissettirmiştir. Giderek artan büyük supermarket zincirleri nedeniyle gerek ithalatçılar gerek üreticiler doğrudan perakendeciye dağıtım yaptıkları gibi büyük depoların ve büyük toptancıların ortaya çıkmış olması nedeniyle dağıtım sistemi de giderek yerini zincir mağazacılığa ve depoculuğa bırakmaktadır. Küçük işletmelerin de giderek zincir haline gelmeye çalıştıkları ve kendi dağıtım ağlarını kurmaya çalıştıkları görülmektedir. Ancak, Çek Cumhuriyeti'nin gününbirlikçiler dahil edildiğinde (ki bunların sayısı 100 milyondan fazladır) yılda 105-106 milyon turist çektiği göz önüne alındığında hala perakendeciye ve tüketim sektörüne yapılacak küçük çaplı dağıtım hizmetlerinin öneminin büyük olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle, gelişmeler şehirlerin dışında sürekli olarak ticaret merkezlerinin kurulması ve depoların kurulması şeklinde olmaktadır.

Çek Cumhuriyeti, Avrupa tarzı gelişmiş bir dağıtım sistemine sahiptir. Pazarın birçok alt segmentlerinde acenta ve distribütörlerin etkinliği ve gücü gün geçtikçe artmakta ve kadroları genişlemektedir. Halihazırda teknik açıdan yeterli acentalar bulmak mümkün olmakla birlikte pazarlama ve müşteri hizmetleri stratejilerinde desteğe ihtiyaçları vardır. Distribütörlerin kar marjları diğer Avrupa ülkelerinden farklı değildir. Saha satış temsilcisi ortalama 30.000 Çek Kronu (1.500 \$) + komisyon (ürüne bağlı olarak % 5-10 arasında değişmektedir) ve araba, seyahat masraflarını talep etmektedir.

Amerikan tarzı süpermarketlerin ve Avrupa tarzı hipermarketlerin, alışveriş merkezlerinin her geçen gün sayılarının artmasına ve hafta sonu dahil günün 24 saatinde geniş ürün yelpazesi sunma, düşük fiyat avantajları ve rekabet güçlerine rağmen, bakkal, eczane, butik tarzı konfeksiyon mağazaları ve müzik cd satış yerlerine Prag sokaklarında hala rastlanmaktadır. İsveç IKEA, İngiliz TESCO, Alman OBI, Lidle, Hornbach, Baumax gibi büyük zincir mağazaların sayısı gerek ülke çapında gerek Prag'da her geçen gün artmaktadır.

Uluslararası toptan ve perakende ticaret şirketlerinin Çek Cumhuriyetine yatırımları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Bu aşamada, birleşmeler ve yeni şubeler açmak şeklinde yatırımlar devam etmektedir. Gözden kaçırılmaması gereken en önemli husus, hızlı gelir artışına rağmen, pazarın büyük olmaması ve nüfus artış hızının (0) veya (-) olmasıdır.

Tüketici Tercihleri

Çek tüketiciler ve firmalar son derece fiyat duyarlıdır. Ancak, son zamanlarda refah seviyesindeki artışa paralel olarak marka tercihleri de ön plana çıkmaya başlamıştır.

Her ne kadar kredi kartı kullanımı yaygınlaşmaya başlasada, Çek Cumhuriyeti hala nakit paranın geçerli olduğu bir pazardır.

Serbest piyasa ekonomisine geçişten bu yana çok yol almış olmakla birlikte, satış sonrası destek ve müşteri hizmetleri hala Avrupa standartlarına ulaşamamıştır. Müsteri memnuniyeti sistemi uygulaması hala eksikliği olan geliştirilmeye açık bir konudur.

Reklam ve Promosyon

Doğru acentayı bulmak ve onu en uygun şekilde desteklemek Çek pazarında başarı elde edebilmek için en önemli faktördür. Firmalar, satışlarını etkin tanıtım ve reklam kampanyaları ile artırabilirler. En uygun kampanya stratejilerinin tesbitinde, şüphesiz acentalar önemli rol oynamaktadırlar. Çek pazarının çok büyük olmadığı dikkate alındığında, maliyetli reklam kampanyalarına ihtiyaç bulunmamaktadır.

Yabancı firmalar, acentaları depo ve ekipman gibi imkanları sağlarken, tanıtım ve reklam masraflarını karşılamak durumundadır.

Ticaret fuarları tarihi orta çağa kadar uzanan Avrupa'da bir yaşam tarzıdır. Buna bağlı olarak, özellikle Brno ve Prag'da düzenlenen uluslararası fuarlara katılım, sadece Çek Cumhuriyeti pazarı için değil, aynı zamanda Polonya, Slovakya, Avusturya ve hatta Rusya pazarına yönelik göreceli olarak daha az maliyetli bir tanıtım yöntemidir.

Çek Cumhuriyeti'nin küçük bir pazar olmasına bağlı olarak, her sektörde karar alıcıların sınırlı sayıda olması nedeniyle, bu kişileri hedefleyen seminerler, basın duyuruları ve medya kampanyaları etkin bir diğer yöntemdir.

Parakende açısından bakıldığında ise mağaza promosyonları yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Çek Cumhuriyeti'nde ambalajın etiketinde, ambalajın üretildiği malzemenin tipi, yeniden kullanım yahut

geri dönüşüm durumuna ait bilgiler yer alacaktır. Etiketlenmesi gereken ambalajlama ve etiket formatı çeşitli kararlarla hukuki düzenlemeye tabi tutulmuştur. Ambalaj üreticileri, ithalat ve ihracatçıları, ilgili makamlara sunacakları yıllık raporlarında üretilen, ithal veya ihraç edilen paketleme malzemesinin miktarını, yaptıkları malzemeleri belirtmek durumundadır.

Benzer şekilde, ambalajlı ürün satan şirketler, kullanıcılara ambalajın kendisi ve atığı (geri alınması, toplanması, yeniden kazanılması, dönüştürülmesi, atılması vb.) konusunda bilgi sağlamak zorundadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Çek pazarında satış yapabilmek, başarılı olabilmek için Çekce konuşmak esastır.

Ürün kataloglarının Çekce olması idealdir. Ancak, birçok uluslararası firmalarda üst düzey yönetici pozisyonunda Çekce bilmeyen kişilerin çalıştığını dikkate alınca en uygun, en etkin olanının hem İngilizce hem Çekce katalog bastırmaktır.

Ülkede metrik sistem geçerlidir. Ürün etiketlerinin mutlaka Çekce olması gerekmektedir.

Birçok pazarda olduğu gibi, Çek pazarında da iş yapabilmek için, Çekce bir web sayfasına sahip olmak faydalı olacaktır. Yabancı firmaların web sayfaları genelde İngilizce/Çekce olmakta, üçüncü dil olarak Almanca kullanılmaktadır. Web sayfasına sahip olmak pazardaki varlığınıza bir mesruluk kazandırırken müşterilerimize ulaşmak ve etkilemek için de önemli bir araçtır.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Çek Cumhuriyeti, 10.000 km'yi bulan bir demiryolu ağına sahiptir. Karayollarının toplam uzunluğu ise 55,6 bin km'yi bulmaktadır. Karayollarının sadece 633 km'si otopandır. Çek Cumhuriyeti'nde iç sular taşımacılıkta kullanılmakta, son yıl itibariyle 2,2 milyon ton yük nehirlerde taşınmaktadır. Ülkede, 19'u uluslararası olmak üzere toplam 90 adet havalanı bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti ile yapılan ikili ticaretimizde mallar genel olarak karayolu ile taşınmaktadır. 2008 ve 2009 yıllarında ülkemiz taşımacılarının kullanımı için verilen 10.000 adet (5.500 ikili/transit, 3.500 ikili, 1.500 transit) geçiş belgesinin tamamına yakını kullanılmıştır. 2010 yılında ikili taşıma geçiş belgesi sayısı 1.250 adet artırılmış ve toplam geçiş belgesi sayısı 11.250'ye ulaşmıştır.

Diğer taraftan, Türk taşımacıların Çek Cumhuriyeti'ne yaptığı taşımaların sayısı 2008 yılında 3.330 iken Çek Cumhuriyeti kamyonlarının ülkemize yaptığı taşıma sayısı 3.500 adet olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında krizinde etkisiyle ticaretteki daralmaya bağlı olarak bu rakamda % 7 oranında bir düşüş gözlemlenmiştir. İkili taşımalarda Çek nakliyeciler AB üyesi ülkelere geçiş ücreti vermediklerinden maliyet açısından daha avantajlı durumdadırlar.

Genel olarak, karşılıklı yük taşımacılığında, Türk taşımacıların kullanımı için verilen geçiş belgelerinin yetersizliğinden ziyade, geçiş güzergahındaki ülkelere özellikle de Macaristan geçişindeki keyfi uygulamalar, maliyetleri artırıcı bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

Kamu İhaleleri

Çek Cumhuriyeti'nde açılan ve Çek şirketleri haricinde diğer ülkelerin firmalarına da açık olan ihaleler haftalık 'Obchodni Vestnik' gazetesinde yayımlanmaktadır.

İhalelerin Yayınlandığı Web Siteleri:

- Kamu İhaleleri (<http://www.isvzus.cz>)
- Kamu Genel Müzayedeleri ve Teklifler (<http://www.centralniadresa.cz>)
- TED-Tenders Electronic Dailly (<http://ted.europa.eu>)

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Doğu Avrupa ülkeleri arasında Çek Cumhuriyeti, yaşam standardı oldukça yüksek bir ülkedir. Çek Cumhuriyeti, 1990'lara kadar ekonominin merkezden kontrol edildiği, ticaretin genellikle diğer komünist ülkelerle yapıldığı ve özel sektörün olmadığı bir ülke iken, 1990'larla birlikte siyasi ve ekonomik açıdan son derece hızlı bir değişim gösteren, özelleştirmeyi büyük ölçüde tamamlayan, ekonomik faaliyetlerin % 80-90 oranında özel sektör tarafından yürütüldüğü bir ülke olmuştur. 2004 yılı AB üyeliği sonrasında da Çek ekonomisi bir ivme yakalamış ve bu ekonomik büyümeyi günlük yaşamada yansıtabilmiştir.

AB üyeliği paralelinde reform süreci devam etmekle birlikte, komünizmin etkisi ekonomik ve sosyal yaşamda az da olsa hala hissedilmektedir. İnşaat sektöründe başta olmak üzere yolsuzluk hemen her sektörde sıkıntı verici boyuttadır.

Çekler görev odaklıdır; başarıda verilen hedefe ulaşmak esastır. Yönetim ve karar aşamasında eylem

ne süreyle, teori ile pratik, düşünmek ve yapmak arasında mevcut bir denge vardır. Öznelimle ve öznel düşünçesine değer verilmektedir. Başarıya ve ne yapacağına odaklanan Çekler, gerek iş ilişkilerinin gerek meslektaşları ile ilişkilerin geliştirilmesinde çok da hızlı olmamakla birlikte, yavaş da sayılmazlar.

Çekler risk almayı sevmezler, faaliyetten/karardan önce her şeyi bütün netliği ile bilmek isterler. Karar almadan önce araştırma safhasında uzun zaman harcarlar, son derece düzgün işleyen süreç ve sistemler kurarlar, Çeklerde değişiklik yapmak hep zaman alır.

Çekler, genelde direkt olmayı, "to the point" olmayı, güçlükler karşısında açık olmayı, yapıcı eleştiriyi tercih ederler.

İlişkilerde, duygusal ve sıcak bir görüntü çizmek yerine, linear-aktif bir tutum sergilerler. Soğukkanlı, gerçekçi, planlayıcıdır.

Çekler, politika, din ve sosyal şartlar hakkında konuşmaktan kaçınırlar.

Yüksek bir kültür seviyesine sahip olan Çek halkı için tiyatro, opera, bale, dans, müzik sosyal yaşamda önemli yer tutmakta, avan gard bir yaşam tarzı, iyi bir gece hayatı hep önde gelmektedir. Takdir ve tebrik, abartılmamak koşuluyla kabul görmektedir. Çok az da olsa Çekce öğrenmek sosyal yaşamda önemli bir avantajdır.

Bu tespitler ışığında, Çekler ile iletişimde olası sıkıntıları azaltmak adına bazı ipuçları aşağıda özetlenmiştir.

- Selamlaşırken tokalaşın,
- Hitap ederken ünvanlar ile soyadını kullanın, ilk isimler genellikle arkadaşlar ve akrabalar içindir.
- Çekler kültürel miraslarından, Dvorak, Smetana, Kafka, Capek gibi büyük besteci ve ünlü yazarlarından konuşmayı severler. Çeklerin, gotik ve barok mimarisi kaydedeğerdir.
- En çok tüketilen içkileri bira olmakla birlikte, bölgesel şaraplarından konuşmak da hoşlarına gider.
- Sohbet sırasında politika, din ve sosyal şartlar, özellikle çingeneler hakkında konuşmaktan kaçınmak doğru olacaktır.
- En popüler spor futbol ve buz hokeyidir.

Müzakerelere ilişkin bazı ipuçları aşağıda verilmektedir.

- Randevunuzu çok önceden alın ve dakik olun. Son dakika toplantı talepleri pek hoş karşılanmamaktadır.
- Çek muhatabınızla sağlam ve sıcak bir ilişki kurmak için acele etmeyin. Sıcak bir ortamın oluşması için en az bir kaç toplantıda bir araya gelinmesi şarttır.
- Eğer bir satın alma müzakeresi yapıyorsanız, işin değeri (mal değeri, nakit akış analizi ya da pazarlama planları) konusunda fazla beklentili olmayın.
- Sabırlı olun. Müzakereler muhtemelen zaman alacaktır. Karar verme süreci ağırdır. Pek çok yönetici müzakerelerin ayrıntılarını tekrar tekrar gözden geçirir.
- Müzakere sırasında alınan somut kararların(next step) üzerinde mutabık kalınan takvime uygun olarak uygulanması istikrar ve güven açısından önemlidir. Alınan kararlar, takvime uygun yürütülmezse güven kaybına yol açar.
- Çekce konuşmıyorsanız, çevirmen kullanmak yararlı olacaktır.
- Ortak girişim kurma, şirket devralma gibi yasal konularda avukat/hukuk müşaviri tutmak yerinde olacaktır. Çek muhatabınızın da, muhtemelen tam olarak anlamayacağı bir yasa karmaşası ile karşı karşıya gelebilirsiniz.
- Firmanızın global ekonomi ile bağlantısını, iş ustalıklarını, teknolojik potansiyelini ve bu potansiyelini transfer edebilme yeteneğini vurgulayın.

Günlük yaşama dair bazı ipuçları aşağıda sunulmuştur.

- Çek işadamları koyu renk takım elbise giyinmeyi tercih ederler. Bazıları için blazer ceket dahi iş ciddiyetine uygun değildir.
- Çekler naziktirler ve konuklarına kahve, çay gibi bir ikramla toplantıya başlarlar. İkramlar arasında en azından bir bardak suyu kabul etmek, nezaketen gereklidir. Kahve ve çay porselen fincanlarda, meyve suyu kristal cam bardaklarda ikram edilir. Plastik bardakla ikram hoş karşılanmaz.
- İş yemekleri özellikle öğlenleri, tam öğle saatinde yenir. İş kahvaltıları Çek Cumhuriyeti'nde yaygın değildir.
- Kadeh kaldırma, hem resmi, hem de gayri resmi yemeklerin bir parçasıdır.
- Çek evine davetli iseniz, çiçek(kırmızı gül hariç) şarap, viski ya da konyak götürmek uygun olacaktır.

Ayrıca, Çek Cumhuriyeti'nin Çekoslovakya olmadığını, Çekoslovakya'nın 1993 yılında Çek Cumhuriyeti ve Slovakya olarak iki ayrı ülkeye bölündüğünü, hep akılda tutmak faydalı olacaktır.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Çek Cumhuriyeti diplomatik pasaport (kırmızı), üst düzey memurlar için düzenlenen hususi pasaport (yeşil) ve hizmet pasaportu (gri) hamili vatandaşlarımıza vize uygulamamaktadır. Umuma mahsus pasaport (lacivert) sahipleri için ise Türkiye'den Çek Cumhuriyeti'ne seyahatlerde vize alma zorunluluğu bulunmaktadır.

Vize konusunda detaylı bilgileri, Çek Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu'nun web sitesinden (<http://www.mzv.cz/istanbul>) temin etmek mümkündür.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Çek Cumhuriyeti'nde mesai saatleri, hafta içi her gün sabah 08.00 'den akşam 16.30'a kadardır. Ülkede öğle yemeği arası bulunmamaktadır. Ancak, iş görüşmesi amaçlı öğle yemekleri gittikçe yaygınlaşmaktadır. Mağazalar Pazartesi-Cumartesi sabah 08/09.00'dan akşam 18.00'akadar açıktır.

Resmi tatiller

1 Ocak	Yeni yıl ve Bağımsız Çek Cumhuriyetinin Kuruluşu, Paskalya Pazartesi/Dini tatil
1 Mayıs	İşçi Bayramı
8 Mayıs	Kurtuluş günü
5 Temmuz	Cyril ve Methodis'i anma günü
6 Temmuz	Jan Hus'un yakılmasının yıldönümü
28 Eylül	Çek Devlet günü
28 Ekim	Çek Cumhuriyeti'nin kuruluşu
17 Kasım	Özgürlük ve Demokrasi günü
24-26 Aralık	Noel tatili/Dini tatil

Kaynak: T.C. Prag Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu

Kullanılan Lisan

Ülkenin resmi dili Çekçe'dir. Büyük kentlerde İngilizce ile iletişim kurmak giderek yaygın hale gelmektedir. Ancak, halk ikinci ve üçüncü dil olarak Rusça ve Almanca konuşmaktadır.

Ulaşım

Türk Hava Yolları (THY) tarafından haftanın her günü İstanbul-Prag arasında seferler düzenlenmektedir. Ülke içi ulaşımında metro, tramvay ve otobüs yaygın olarak kullanılmaktadır.

Yerel Saat

Çek Cumhuriyeti Greenwich'e göre yazın 2 saat, kışın 1 saat ileridedir. (GMT+1) Türkiye ile 1 saatlik zaman farkı bulunmaktadır.

İklim

Ilıman karasal iklimin etkisinde olan Çek Cumhuriyeti, yerel olarak fazlasıyla farklılıklar gösteren bir iklim yapısına sahiptir. Kışları ılık geçerken, yazları aşırı sıcak değildir. En sıcak ay Temmuz (sıcaklık ortalaması 17.9°C), en soğuk ay Aralık (sıcaklık ortalaması 0.7°C)'dir. En kurak ay şubat (yağış ortalaması 27mm)'dir. En yağışlı ay Temmuz (yağış ortalaması 86mm)'dur. Ülke genelinde yıllık ortalama yağış miktarı 619 mm'yi bulmaktadır.

► Tarım ve Gıda Ürünleri İhraç Potansiyelimiz

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2010 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2010	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2011 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1806	Çikolatalı mamuller	285	1.8	365	1.59	11	3	-	-	Almanya (31) Polonya (16) Belçika (11) Slovakya (17) İtalya (4)	AB ülkeleri (%0) Türkiye (Tavizli; çikolatalı 5.000 ton için %0, aşan kısım içeriğe göre değişiyor)
Yaş Meyve Sebze	0805	Narenciye	141	12.2	863	1.2	0.24	10	-	-	İspanya (38) Hollanda (18) Almanya (12) Yunanistan (11) Türkiye (10)	AB Ülkeleri 0, G. Afrika 12, Arjantin 14,9, ABD 16,4, Türkiye portakal için giriş fiyatı 54 Avro/ 100 kg için 0, mandalina giriş fiyatı 64,9 Avro/ 100 kg için 0, greyfruit giriş fiyatı 59,03 Avro/ 100 kg için 0, limon giriş fiyatı 46,2 Avro/ 100 kg için 0
Yaş Meyve Sebze	0702	Domates	132	4	477	1.57	711	18	-	-	İspanya (22) Hollanda (28) Fransa (13) Almanya (10) Belçika (9)	AB Ülkeleri 0, Fas için giriş fiyatı 72.60 Avro/ 100 kg için 0, Türkiye için giriş fiyatı 63.40 Avro/ 100 kg için 0
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1704	Şekerli mamuller	88	1.6	279	1.11	38	5	-	-	Almanya (31) Polonya (14) Hollanda (11) İspanya (9)	AB ülkeleri (%0) Türkiye (Tavizli; ciklet 5.000 ton, şekerli 10.000 ton, için %0, aşan kısım

											Slovakya (5)	İçerige göre değişiyor)
Bisküvi	190531	Tatlı bisküvi	84	1.2	171	1.6	26	-3	-	-	Slovakya (40) Polonya (19) Almanya (20) Belçika (4) Hollanda (3)	AB ülkeleri için % 0, Türkiye için Türkiye'den AB ülkelerine işlenmiş tarım ürünleri ithalatında uygulanan gümrük vergisinden muaf tarife kotasına göre %0, bunun dışındakiler için gümrük vergisi oranı süt, şeker ve un içeriğine göre değişmektedir.
Bisküvi	190532	Gofret	44	0.611	107	1.93	-19	-1	-	-	Polonya (44) Almanya (16) Slovakya (13) Avusturya (10) Romanya (6)	AB ülkeleri için % 0, Türkiye için Türkiye'den AB ülkelerine işlenmiş tarım ürünleri ithalatında uygulanan gümrük vergisinden muaf tarife kotasına göre %0, bunun dışındakiler için gümrük vergisi oranı süt, şeker ve un içeriğine göre değişmektedir
Sert Kabuklu Meyveler	080222	Fındık	12	2	892	0.82	704	25	-	-	Gürcistan (60) Almanya (12) Slovakya (12) İtalya (7) Hollanda (4)	Ülkemiz için %3, AB ülkeleri, Azerbaycan ve Gürcistan için 0 gümrük vergisi uygulanmaktadır
												2kg'ın altındaki

Kuru Meyveler	080620	K. Üzüm	10	0.714	418	0.66	15	21	-	-	ABD (15) Şili (14) Almanya (15) Slovakya (11) Hollanda (9)	hazır ambalajlardaki çekirdeksiz kuru üzümde Türkiye, AB ülkeleri, İran, Çin, Güney Afrika, ve Özbekistan %0, ABD %2,40; diğer ambalajlardaki çekirdeksiz kuru üzümde Türkiye AB ve Güney Afrika %0, ABD, İran, Çin ve Özbekistan %2,40.
Kuru Meyveler	081310	K. Kayısı	3	1.48	351	0.61	1	6	-	-	Türkiye (53) Slovakya (15) Almanya (13) Polonya (5) Şili (3)	Türkiye %0 AB ülkeleri %0 Diğer ülkeler %5,60

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TUIK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 3 aylıktır.

Bisküvi

Çek Cumhuriyeti'nin tatlı bisküviler ithalatı 128 milyon dolar civarındadır. Son yıllarda % 20'nin üzerinde gelişme göstermiştir. Dünya tatlı bisküvi ihracatında önemli bir yeri olan ülkemizin, 2010 yılında Çek Cumhuriyeti'ne gerçekleştirmiş olduğu ihracat 2 milyon dolar değerindedir. Türkiye'den AB ülkelerine işlenmiş tarım ürünleri ithalatında uygulanan gümrük vergisinden muaf tarife kotasına göre, 190531 GTIP pozisyonunda yer alan tatlı bisküviler için her yıl ilk 10.000 tonluk kısmı Türkiye'nin gümrüksüz olarak AB ülkelerine ihraç etme imkânı bulunmaktadır. Kota doldurulduktan sonraki ihracatlarda ise gümrük vergisi oranları ürünün süt, şeker ve un içeriğine göre değişmektedir.

Ülkemiz tatlı bisküviler ihracatı açısından iyi bir pazar olan Çek Cumhuriyeti'nin bisküvi sektörünün gelecekte de gelişmeye devam etmesi beklenmektedir. Pazarda yaşanacak gelişmelere paralel olarak ihracatımızda artmaya devam edecektir.

Kuru Meyveler

Kuru Kayısı ve Kuru Üzüm

Çek Cumhuriyeti'nin yıllık 3 milyon dolar civarında kuru kayısı ithalatı bulunmakta ve bu ithalatın da % 50'den fazlasını Türkiye'den gerçekleştirmektedir. Pazarda ülkemizi zorlayabilecek önemli bir ülke bulunmamakta ülkemizden sonra ikinci sırada yer alan Almanya'nın payı %13'ü geçmemektedir. Almanya ve Hollanda çoğunlukla ülkemiz menşeli kuru kayısıları Çek Cumhuriyeti'ne reeksport yapmaktadır. Son yıllarda önemli gelişme gösteren Çek Cumhuriyeti kuru kayısı pazarı son beş yıl içerisinde %20 oranında büyümüş olup, ülkemizin Çek Cumhuriyeti pazarına işlenmiş kayısı ürünleri ile girme gayreti içerisinde olması ve Hollanda, Almanya gibi ülkemiz kayısılarını reeksport gerçekleştiren ülkelerin ihracat gerçekleştirdikleri Çek Cumhuriyeti'ndeki yerleşik ithalatçılarla ülkemiz ihracatçılarının doğrudan irtibata geçerek birinci elden ihracat gerçekleştirmeye çalışmalarında yarar görülmektedir.

Kuru kaysının yanı sıra kuru üzümde ülkeye potansiyel olabilecek ürünler arasındadır. Çek Cumhuriyeti'nin 2010 yılı itibariyle 10 milyon dolar civarında kuru üzüm ithalatı bulunmakta ve pazar son beş yılda %21 oranında gelişme göstermiştir. Ülke kuru üzüm ihtiyacının yaklaşık 5 30'unu ABD ve Şili'den karşılamaktadır. Türkiye'nin ülkeye olan kuru üzüm ithalatı 2010 yılında 714 bin dolar olmuştur. 2009 yılına göre ihracatımız % 15 oranında artmıştır. Pazarın ihracatçılarımız tarafından daha çok önemsenmesi durumunda Çek Cumhuriyeti'ne kuru üzüm ihracatımızın daha da artış göstermesi imkan dahilindedir.

Sert Kabuklu Meyveler

Fındık

Çek Cumhuriyeti'nde yılda ortalama kişi başına 4 kg kabuklu kuruyemiş tüketilmektedir. Ülke nüfusunun itibariyle 10.47 milyon olduğu dikkate alındığında, yılda toplam 41.880 ton kuruyemiş tüketilmektedir. Ülkenin toplam kuruyemiş ithalatı 30 milyon ABD Dolarının üzerindedir. Kuruyemiş ithalatının % 43'ünü badem teşkil ederken, fındık ithalatı % 24'ünü, antep fıstığı ithalatı % 21'ini ve ceviz ithalatı ise % 7'sini oluşturmaktadır. Ülkede ceviz dışında ticari anlamda kuruyemiş üretimi olmadığı dikkate alındığında, ithalat verileri Çek halkının kuruyemiş tüketim alışkanlıklarını ortaya koymaktadır. Buradan hareketle, Çeklerin en çok badem, daha sonra ise fındık ve antep fıstığı tüketmektedir.

Çek Cumhuriyeti son yılda yaklaşık 12 milyon dolarlık fındık ithalatı gerçekleştirmiştir. Türkiye'den yapılan ithalat 2 milyon dolara çıkmıştır. Gürcistan'dan ülkenin önemli tedarikçisidir.

Türkiye'den yapılan fındık ithalatı, tercihli rejim kapsamında % 3 gümrük vergisine tabi iken (3. ülkelerden yapılan ithalat için vergi % 3,20'dir), Gürcistan'dan yapılan ithalat, tercihli rejim kapsamında "0" gümrük vergisi oranı ile yapılması bu ülkeye önemli fiyat avantajı sağlamak ve buna bağlı olarak ülkemizden çok daha fazla fındık ihraç edebilmektedir.

Sonuç olarak, Çek Cumhuriyeti'nin fındık üretiminin olmamasında yola çıkarsak 10 milyon dolarlık büyüklükle, ülkemiz açısından önemli bir pazardır. Fındık ve diğer kuru yemişlerde de önemli boyutta ihracatımız da vardır. Ayrıca, Çek Cumhuriyeti'nin Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri açısından merkezi konumu, bu ülkeyi lojistik açısından bir merkez olarak ön plana çıkarmaktadır.

Şekerli ve Çikolatalı Mamuller

Çek Cumhuriyeti'nin şekerli ve çikolatalı mamuller ithalatı son yıllarda düzenli olarak artmaktadır. Son beş yılda toplam ithalat yaklaşık % 15 artmıştır. Ancak, Çek Cumhuriyeti bu ürün grubunda ithalatının % 95'ini AB ülkelerinden gerçekleştirmektedir. Bu ürün grubunda Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne ihracatı ise son beş yılda yaklaşık %14 oranında artmıştır. Çek Cumhuriyeti'nin şekerli ve çikolatalı mamüller ithalatının % 65'ini çikolatalı mamuller oluştururken Türkiye'nin bu ülkeye ihracatının da % 60'ını çikolatalı mamuller oluşturmaktadır.

Sektörde çok uluslu firmalarla yerli üreticiler yoğun bir rekabet içinde faaliyet göstermektedirler. Bu rekabet özellikle çikolata sektöründe daha fazla yaşanmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nin ihracatının büyük bir kısmını da çikolatalı mamuller oluşturmaktadır. Ancak tüm mallarda olduğu gibi bu malların

ithalatının da son yıllarda artış eğilimi içinde olduğu görülmektedir. Türkiye'nin bu grup mallarındaki ihracatı da giderek artmaktadır.

İşlenmiş tarım ürünleri içinde yer alan bu ürün grubunda, tüm AB için toplam olarak hesaplanan gümrük vergisinden muaf tarife kotalarını aşan kısımların, ürün içeriğine göre vergiye tabi tutulması ülkemiz için bir dezavantaj yaratmaktadır. Bununla birlikte, pazardaki gelişmelerin dikkatle takip edilmesi durumunda, özellikle sağlıklı ve fonksiyonel ürünlerle, çocuklara yönelik ürünlerde pazarın potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir.

Yaş Meyve Sebze

Narenciye

Çek Cumhuriyeti'nin narenciye ithalatı 2010 yılında 141 milyon dolar olmuştur. İspanya, Hollanda, Almanya, Yunanistan ve Türkiye başlıca tedarikçi ülkelerdir. İthalatın %40'ü İspanya tarafından karşılanmaktadır. Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti narenciye ithalatı içindeki payı yaklaşık %10'dur.

Çek Cumhuriyeti'nin narenciye ürünlerinden portakal ağırlıklı olarak İspanya'dan ithal edilmekte olup son yıllarda Güney Afrika Cumhuriyeti'nin de pazar payını artırmaya başladığı gözlenmektedir. Limon ve Greyfurtta ülkemiz Çek Cumhuriyeti'nin en önemli tedarikçisi olup, greyluft çeşitleri arasında Dark Red/ Star Ruby çeşitleri tüketiciler arasında en çok talep gören çeşitlerdir. Fiyata karşı oldukça duyarlı olan tüketicinin önümüzdeki dönemde artan gelir ile birlikte daha fazla meyve tüketmesi beklenmektedir.

Domates

Çek Cumhuriyeti domates üretimi 9 bin tonun üzerindedir. Toplam tüketim ise yaklaşık 13 bin ton civarındadır. Ortalama kişi başına tüketim ise 12,5 kg'dır. Talep ithalat ile karşılanmaktadır. Ülkenin domates ithalatı son beş yılda sürekli artış eğilimi göstermiştir. Ancak 2010 yılında ise bir önceki yıla göre %18 oranında artarak 132 milyon dolar olmuştur. Başlıca tedarikçi ülkeler, Hollanda, İspanya, Fransa, Almanya ve Belçika'dır. Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'nin 9. tedarikçisidir ve ülkenin ithalatında % 3'lük paya sahiptir.

Sanayi Ürünleri ve Hizmetler İhraç Potansiyelimiz

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2010 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2010	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2011 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Oto Ana ve Yan Sanayi	8708	Motorlu araçların yedek parçaları	5.728	30	2.673	2.24	88	14	-	-	Almanya (50) Polonya (9) G. Kore (7) Fransa (6) İspanya (5)	AB(%0), TR(%0)
İlaçlar	3004	İlaçlar	2.879	0.044	458	0.99	-83	-4	-	-	Almanya (19) Belçika (11) Fransa (10) Hollanda (9) İsviçre (7)	AB(%0), TR(%0)
Oto Ana ve Yan Sanayi	8703	Binek otomobiller	2.434	133	6.210	0.55	158	1	-	-	Almanya (34) Fransa (12) Avusturya (9) Belçika (6) Macaristan (6)	AB (%0) , Japonya, ABD (%5-%10), TR(%0)
Kablo ve Teller	8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik	1.672	5	1.806	1.57	72	56	-	-	Almanya (30) Polonya (15) Slovakya (11) Romanya (8) Avusturya (6)	AB(%0), TR(%0), Çin(%2.2)
Oto Ana ve Yan Sanayi	8407	Kıvılcım ateşlemeli içten yanmalı motorlar	1.075	0	51	3.08	-	18	-	-	Polonya (37) Macaristan (23) Almanya (21) Slovakya (18) Avusturya (1)	AB(%0), TR(%0), ABD(%3.8)
											Almanya	

Demir Çelik	7210	Demir/çelikten yassı, kaplanmış, sıvanmış mamuller	987	0	279	2.39	-100	20	-	-	(27) Slovakya (28) Belçika (10) Fransa (8) Avusturya (8)	AB(%0), TR(%0)
Elektronik	8528	Televizyon alıcıları, monitörler, projektörler	968	16	1.759	0.81	-42	9	-	-	Hollanda (21) Slovakya (18) Çin (17) Polonya (15) Almanya (13)	AB(%0), TR(%0), Çin, G. Kore (%6.6),
Oto Ana ve Yan Sanayi	4011	Dış lastikler	846	17	990	1.42	30	10	-	-	Almanya (17) Fransa (9) İspanya (9) Polonya (9) Slovakya (8)	AB(%0), TR(%0), Japonya(%4.4)
Demir Çelik	8481	Muslukçu, borucu eşyası	803	1	320	1.04	45	30	-	-	Almanya (39) İtalya (15) Çin (7) Fransa (6) Avusturya (4)	AB(%0), TR(%0), Çin(%2.2)
Demir Çelik	7326	Demir/çelikten diğer eşya	789	2	462	2.12	27	16	-	-	Almanya (50) Polonya (5) Avusturya (5) İtalya (5) Slovakya (5)	AB(%0), TR(%0), Çin(%2.7)
Mobilya	9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam ve parçaları	763	5	542	1.65	26	3	-	-	Almanya (31) Polonya (28) Çin (6) Slovakya (6) Romanya (4)	AB(%0), TR(%0), Çin(%1.1)
											Almanya (71)	

Pompalar	8413	Sıvılar için pompalar	717	1	269	1.12	201	44	-	-	Macaristan (4) Avusturya (4) İtalya (3) Japonya (3)	AB(%0), TR(%0), Japonya(%1)
Oto Ana ve Yan Sanayi	8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler	655	0.473	213	1.46	10	23	-	-	Almanya (60) İtalya (6) İngiltere (4) Avusturya (3) Slovakya (2)	AB(%0), TR(%0)
Ambalaj	3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	603	7	569	1.24	82	24	-	-	Almanya (38) Slovakya (11) İtalya (8) Polonya (6) Avusturya (5)	AB(%0), TR(%0)
Demir Çelik	7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	544	3	598	0.78	229485	54	-	-	Slovakya (38) Almanya (16) Polonya (10) Macaristan (7) İtalya (5)	AB(%0), TR(%0), Diğer Ülkeler (%0)
Oto Ana ve Yan Sanayi	8408	Dizel yarı dizel motorlar	518	0.005	270	1.23	100	34	-	-	Slovakya (38) Polonya (27) Almanya (19) Fransa (7) Macaristan (6)	AB(%0), TR(%0), Japonya(%3.4)
Tıbbi Cihazlar	9018	Tıp, cerrahi ve dişçilik kullanılan alet ve cihazlar	489	0.121	77	0.62	5	2	-	-	ABD (8) Almanya (32) Hollanda (16) Belçika (9) İtalya (5)	AB(%0), TR(%0), ABD, Japonya(%0)
											Almanya	

Oto Ana ve Yan Sanayi	8704	Kamyon kamyonet	454	21	3.334	0.53	-17	16	-	-	(44) İtalya (13) Fransa (11) Avusturya (8) Slovenya (7)	AB(%0), TR(%0)
Oto Anave Yan Sanayi	8701	Traktörler	445	0.048	271	1	-91	65	-	-	Almanya (27) İsveç (13) Hollanda (12) Polonya (12) Belçika (9)	AB(%0), TR(%0)
Ambalaj	3921	Plastikten levha, yaprak, pelikül ve lamalar	410	1	211	1.96	-9	29	-	-	Almanya (41) Avusturya (11) Polonya (11) İtalya (6) Belçika (4)	AB(%0), TR(%0)
Temizlik Kağıtları	4818	Temizlik kağıtları	406	0.094	571	1.93	-98	8	-	-	Slovakya (22) Almanya (22) Polonya (23) Hollanda (6) Belçika (5)	AB(%0), TR(%0)
Tıbbi Cihazlar	9021	Ortopedik cihazlar, kırıklara mahsus cihazlar, işitme cihazları	310	0.141	44	0.73	454	8	-	-	Almanya (31) İsveç (12) Hollanda (11) İrlanda (8) İngiltere (8)	AB(%0), TR(%0), ABD(%0)
Hazır Giyim	6203	Erkek ve ekek çocuk için takım elbiseler	286	59	1.286	0.88	-0.7	-0.2	-	-	Türkiye (22) Belçika (18) Slovakya (12) Çin (12) Almanya (10)	AB(%0), TR(%0), Çin(%3.4), Bangladeş(%0)
											Türkiye (14)	

Hazır Giyim	6204	Kadın ve kız çocuklar için takım elbiseler	223	25	1.855	0.47	4	4	-	-	Slovakya (13) Almanya (11) Çin (10) Belçika (9)	AB(%0), TR(%0), Çin(%12)
Altın Mücevherat	7113	Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası	73	12	1.530	0.16	-17	24	-	-	İtalya (19) Almanya (18) Türkiye (17) Hong Kong (15) Tayland (7)	AB(%0), TR(%0), Diğer Ülkeler(%2.5)
Ev Tekstili	6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	72	8.4	1.058	0.46	-7	14	-	-	Türkiye(22) Belçika (18) Pakistan (16) Çin (12) Slovakya (12)	AB(%0), TR (%0), Çin(%11.8), Pakistan,
Oto Ana ve Yan Sanayi	8702	Otobüs, minibüs, midibüs	52	17	852	0.78	10	-51	-	-	Türkiye (35) İtalya (29) Polonya (12) Slovakya (8) Almanya (3)	AB (%0), TR(%0)

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TUIK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 3 aylıktır.

Altın Mücevherat

Çek Cumhuriyeti mücevher pazarı 142 milyon euro ile orta büyüklükte bir pazardır. Son beş yılda pazar ortalama %3 oranında büyümüştür. 2009 yılı yaşanan küresel kriz nedeniyle pazarın yaklaşık %4 oranında küçüleceği tahmin edilmektedir. Pazarda kıymetli mücevheratın payı % 67'dir. Kişi başı mücevherat harcaması yaklaşık 14 eurodur. AB ortalamasının (AB ortalaması 47 euro) çok altındadır. Pazarda ağırlıklı olarak 14 karat altın mücevherat satılmaktadır. Pazar payı % 95'dir. 18 karatlık altın mücevheratın payı %3, yüksek karatlık (22-24) altın parçalarının payı %2'dir. Ülkede 2000 üzerinde küçük firma tarafından, ağırlıklı olarak altın, gümüş mücevher ve imitasyon takılar üretilmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin mücevherat ithalatı 2010 yılı itibarıyla 73 milyon dolardır. Ülkenin ithalatı bir önceki yıla göre yaklaşık % 24 oranında artmıştır. Çek Cumhuriyeti'nin mücevherat ithalatında ilk sırada altın mücevheratın da içinde bulunduğu 711319- diğer kıymetli metal ile kaplı mücevherler bulunmaktadır. Bu ürün grubunda Çek Cumhuriyeti'nin ithalatı 2010 yılı için, 57 milyon dolardır. Türkiye'nin bu ülkeye yönelik toplam mücevher ihracatı ise 2010 yılında 13 milyon dolar olmuştur. İhracatımız 2009 yılının göre % 22 oranında azalmıştır. Çek Cumhuriyeti'ne gerçekleştirdiğimiz mücevher ihracatında ilk sırada altın mücevherat bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti'ne yönelik mücevher ihracatımızın % 92'sini altın mücevherat oluşturmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nin mücevherat ithalatında ise % 17'lik pay ile ülkemiz 3. sırada yer almaktadır. Pazardaki en önemli rakiplerimiz ise; İtalya, Almanya, Tayland ve Çin'dir. İtalya'nın pazar payı % 19'dur. Düşük fiyatlı ürünlerde Çin başta olmak üzere Asya ülkeleri önemli bir rakiptir. Bu nedenle firmalarımızın orta ve üst düzey gelir grubuna yönelmelerinde fayda görülmektedir.

Çek Cumhuriyeti mücevherat pazarı oldukça parçalanmış ve daha çok küçük işletmelerin hakim olduğu bir pazardır. Aynı zamanda pazar, içinde mücevherat zincir mağazalarının da bulunduğu uluslararası perakende zincirin hakimiyetindedir. Ayrıca pazarda imitasyon ve aynı zamanda değerli mücevheratların satıldığı pek çok ve oldukça gelişmiş büyük mağaza ve hipermarketler bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nin dış ticaret yapmak için ilgili bransa özel dış ticaret şirketlerinin kullanılması mecburiyeti eski rejimle birlikte ortadan kalkmış ve perakende sektörünün neredeyse tamamı özelleştirilmiş durumdadır. Bu nedenle toptancıların, dağıtıcıların ve ithalatçıların sayısı son yıllar içinde artmış bulunmaktadır. Bu türden iş yapan firmaların tamamının Çek pazarını daha iyi tanıma avantajları bulunmaktadır. Bu nedenle Çek Cumhuriyeti pazarına ilk defa girecek firmalar için öncelikle yerel pazarı iyi tanıyan firmalarla çalışmalarında fayda görülmektedir.

Çek tüketicisi, gelir düzeyine bağlı olarak fiyat konusunda oldukça seçicidir. Hane halkı gelirlerinin artmasına bağlı olarak nihai tüketim harcamalarının artması ile yeni ve farklı ürünlerin piyasada tutulabilmesine imkan vermektedir. Tüketicilerin geneli açısından markalı ürünlere ve/veya bu tür ürünleri pazarlayan satış noktalarına kayma söz konusudur. Ancak çok hızlı artışlar beklemenin yerinde olmayacağı düşünülmektedir.

Çek tüketiciler, altın mücevheratta kaliteli ve uzun süre kullanabilecekleri mücevherleri tercih etmektedirler. Mücevherin malzemesi, işçiliği ve tasarımı hakkında da oldukça bilgilidirler.

Çeklerin alım güçlerinin son yıllarda artmış olması pazarı olumlu yönde etkilemektedir. Tüketiciler daha kaliteli ve özgün tasarıma sahip ürünlere yönelmeye başlamışlardır. Çek Cumhuriyeti'nde çalışan kadın sayısının artmakta olması mücevher pazarını da olumlu yönde etkilemektedir. Pazarda çalışan kadın en önemli segmenttir. Küresel krizin etkilerinin azalmasıyla, ülkedeki çalışan kadının alım gücündeki olumlu gelişmeler mücevherata yönelik talebi artırması beklenmektedir. Ülkenin önemli bir turizm merkezi olması ve özellikle Rus turistler ve yerli tüketiciler tarafından önümüzdeki süreçte pırlanta ve elmaslarla veya renkli değerli taşlarla kombine edilmiş mücevherata talebin artması beklenmektedir. Küreselleşmenin etkisiyle özgün tasarımlı daha ilginç mücevhere yönelik talebin de artacağı, gençler ve erkekler için yeni pazar bölümleri oluşacağı tahmin edilmektedir.

Önümüzdeki dönemde kendi tasarım ve markalarını gittikçe daha da geliştiren mücevher firmalarımız açısından Çek Cumhuriyeti pazarının önemli bir potansiyel taşıdığı düşünülmektedir. Düşük fiyat rekabetinden etkilenmemek için pazara yeni, yaratıcı ve kaliteli ürünler sunmak önem kazanmaktadır.

Pazarda yer almak ve başarılı olmak isteyen firmalarımız özellikle pazarı, potansiyel müşterileri ve rakiplerini iyi tanımaları ve yukarıda belirttiğimiz eğilimleri de dikkate alarak bir pazarlama stratejisi belirlemeleri gerekmektedir. Bu bağlamda pazardaki özellikle çalışan kadın ve genç sayısındaki artışın yaratacağı fırsatları değerlendirebilmek için pazarlama ile marka tanıtımına yönelik faaliyetlere ağırlık vermeleri ve farklı tasarımlar sunmaları pazarda başarıyı artıracaktır.

Ambalaj Malzemeleri

Çek ambalaj sanayinde üretim yapan birçok yerli firmanın yanı sıra uluslararası faaliyet gösteren firmalar da bulunmaktadır. Bunların başlıcaları; Alpla, RPC Bebo CR, Adpack Group, Impress, Tecnocap, Rexam Beverage Can, Al Invest Bridlicna, OTK Group, Al Pergamenka-Praha, Avirunion, Vetropack Moravia Glass, Sklarny Moravia, Tetra Pak Ceska, Elopak Trading, Huhtamaki Ceska, Model Obaly, Papirny Bela, Grafobal, Actipack CZ, Obaly Zalesi ve Brisk Vd'dir.

Çek Cumhuriyeti toplam ambalaj ürünleri ithalatı 2010 yılında 3 milyar dolar olmuştur ve 2009 yılına göre ithalatı %19 oranında artmıştır. Ambalaj ürünleri ithalatının % 54'ünü plastik ambalajlar, % 35'ini kağıt-karton ambalajlar, %5'ini metal ambalajlar, % 4'ünü ahşap ambalajlar ve %2'sini cam ambalajlar oluşturmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nin 3920 GTİP grubunda bulunan plastikten levhalar, filmler ve folyoların ithalatı 2010

7 milyar 600 milyon dolar olmuştur. 2009 yılında göre ithalat ve ihracat oranında artış göstermiştir. 2009 yılında polietilenden olan levhalar, filmler ve folyolar; %23'ünü polipropilenden olan levhalar, filmler ve folyolar; %9'unu stiren polimerlerinden olan levhalar, filmler ve folyolar; %6'sini polivinil butirden olan levhalar, filmler ve folyolar oluşturmaktadır. İthalatın yaklaşık % 70'i AB ülkelerinden yapılmaktadır. Diğer önemli tedarikçi ülkeler Japonya ve Çin'dir. Türkiye tedarikçi ülkeler arasında 17. sıradadır ve pazardaki payı yaklaşık %1.2'dir. 2010 yılında Çek Cumhuriyeti'ne olan plastikten levhalar, filmler ve folyolar ihracatımız 7 milyon dolar olmuştur ve son beş yılda % 82 oranında artış göstermiştir.

Çek Cumhuriyeti'nin 3921 GTİP grubunda bulunan diğer plastikten levhalar, filmler ve folyolar ithalatı 2010 yılında 410 milyon dolar olmuştur. 2010 yılına göre ithalat yaklaşık %29 oranında artmıştır. İthalatın yaklaşık % 41'i Almanya'dan yapılmaktadır. Diğer önemli tedarikçi ülkeler diğer AB ülkeleridir. Türkiye'den yapılan ithalat 2010 yılında yaklaşık 1 milyon dolar olmuştur. Fenolik ve amino reçinelerden, sertleştirilmiş proteinlerden, stiren polimerlerinden, vinil polimerlerinden ve poliüretandan olan diğer plastikten filmler ve folyolar Türkiye'den ithal edilen başlıca ürünlerdir.

Demir Çelik

Yassı Mamuller

Çek Cumhuriyeti önemli sayılabilecek demir çelik sanayine sahiptir. Çek Cumhuriyeti 2009 yılı ham çelik üretimi yaklaşık 6.4 milyon tondur. Sıcak haddelenmiş uzun ürün üretimi 5 milyon ton, sıcak hadde yassı mamul üretimi 2 milyon tondur. Yıllık inşaat demiri üretimi 379 bin tondur. Çek Cumhuriyeti'nin 2009 yılı demir çelik mamul ve yarı mamul ithalatı yaklaşık 6 milyon ton, ihracatı ise 5 milyon tondur. Çek Cumhuriyeti'nin görünür ham çelik tüketimi 8 milyon ton, mamul çelik tüketimi 7 milyon tondur. Ülkede kişi başına düşen ham çelik tüketimi 744 kg, mamul çelik tüketimi 640 kg'dır.

Çek Cumhuriyeti 2010 yılında yaklaşık 2.3 milyar dolar değerindeki paslanmaz çelikten yassı mamul ithalatının yarısından çoğunu AB ülkelerinden gerçekleştirmiştir. Başlıca tedarikçiler Slovakya, Almanya, Avusturya, Polonya ve Belçika'dır. Yirmi dördüncü sırada yer alan Türkiye'nin ihracatı ise 3 milyon dolardır. Çek Cumhuriyeti'nin son beş yılda yaklaşık yıllık %24 oranında artan paslanmaz çelikten yassı mamul ithalatı 2009 yılında % 45 azalırken 2010 yılında yeniden ivme kazanmış ve % 31 oranında artmıştır.

Türkiye'de demir çelik yassı mamul üretimi de henüz iç talebi karşılayamamaktadır. Türkiye ithal ettiği paslanmaz yassı mamullerin bir kısmını ihraç etmektedir. Ancak son yıllarda Türk demir çelik sanayinde yassı mamul üretimine dönük yeni yatırımlar yapılmaya başlanmıştır. Yaklaşık 4 milyon ton/yıl yassı mamul üretim kapasitesine sahip İsdemir'in Ağustos 2009'da üretime geçmesiyle Türkiye'nin toplam yassı mamul üretim kapasitesi 11 milyon tonun üzerine çıkması beklenmektedir. Önümüzdeki yıllarda yassı mamul üretiminin iç talebin büyük bir kısmını karşılaması ve Türkiye'nin yassı mamul ihracat potansiyelinin artması beklenmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde gerek demir-çelik sektörü, gerekse oto ana ve yan sanayi imalat gibi söz konusu ürünleri yoğun olarak kullanan sektörlerde global kriz sonrasında yaşanan üretim kaybı, ihracatımızı olumsuz etkilemiş olup, 2010 yılı ve sonrasında ihracatımızda önemli bir toparlanma beklenmemektedir.

Muslukçu, Borucu Eşyası

Çek Cumhuriyeti boru, kazan, tank, depo ve diğer benzeri cihazlar için musluk, valf ve benzeri cihaz ithalatı 2010 yılında 803 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Son beş yılda yıllık % 17'nin üzerinde artış gösteren ithalat, 2010 yılında bir önceki yıla göre % 30 oranında artmıştır. Çek Cumhuriyeti ithalatı içerisinde en yüksek payı müteahhitlik sektörüne bağlı olarak inşaatlarda ve sıhhi tesisatlarda kullanılan diğer muslukçu eşyası ile bunların aksam ve parçaları oluşturmaktadır. İthalatını % 70'inden fazlasını AB ülkelerinden gerçekleştirmektedir. Diğer önemli tedarikçi ise Çin'dir.

Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne gerçekleştirdiği sektör ihracatı 1 milyon dolardır. Türkiye'nin 2010 yılında Çek Cumhuriyeti'ne gerçekleştirdiği musluk ve valf ihracat rakamları şu şekilde gerçekleşmiştir:

- Diğer Muslukçu Eşyası (848180): 291 bin dolar
- Musluk, Valf v.b. Cihazların Aksam ve Parçaları (848190): 169 bin dolar
- Emniyet / Bırakma Valfleri (848140): 13 bin dolar
- Basınç Düşürücü Valfler (848110): 10 bin dolar
- Yağlı Hidrolik Valfleri (848120): 10 bin dolar
- Çek Valfler (848130): 4 bin dolar

2009 yılında meydana gelen genel ekonomik durgunluğun ortadan kalkması sonrasında 2010 yılında Çek Cumhuriyeti'ne gerçekleştirilen ihracatımız % 45 oranında artmıştır.

Elektrikli Makineler ve Kablolar

Çek Cumhuriyeti'nin 2010 yılında 1.7 milyar dolar izoleli kablo ve tel ithalatı gerçekleştirmiştir. Çek Cumhuriyeti toplam kablo ve tel ithalatı içerisinde en çok taşıtlarda kullanılan kablo bağlantı takımları (517 milyon dolar) ve 80 V.'u geçmeyen elektrik iletkenleri (467) ithalatı gerçekleştirmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin kablo ve tel ithalatında en büyük tedarikçileri Almanya, Polonya, Slovakya, Romanya ve Avusturya'dır. Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne ihracatı 2010 yılında yaklaşık 5 milyon dolar olmuştur. Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne yapmış olduğu kablo ve tel ihracatı 2009 yılına göre %

1/2 oranında artmıştır. Türkiye, Çek Cumhuriyeti'nin en çok kablo ve tel ithal ettiği ülke sıralamasında 19. sırada yer almıştır.

Elektronik

Televizyon Alıcıları

Çek Cumhuriyeti'nin televizyon alıcıları, video monitör ve projektörler ithalatı 2010 yılında 1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Çek Cumhuriyeti'nin televizyon alıcıları, monitörler, projektörleri ürün grubunda ithalat yaptığı başlıca ülkeler sırasıyla şunlardır: Hollanda, Slovakya, Çin, Polonya ve Almanya'dır.

Alt ürün gruplarına göre ithal edilen başlıca ürünler şunlardır:

- Renkli televizyon alıcıları (GTİP: 852872): 368 milyon \$
- CRT'li olmayanlar (GTİP: 852859): 238 milyon \$
- Otomatik bilgi işlem makinelerinde kullanılan monitörler (GTİP: 852851): 230 milyon \$
- Televizyon alıcı cihazları (herhangi bir ekranla birleştirilmeyenler) (GTİP: 852871): 93 milyon \$
- Projektörler - Flat panel, (TV alıcısı bulunmayanlar) (GTİP: 852869): 31 milyon \$

Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne televizyon alıcıları, video monitör ve projektörler ihracatı 2010 yılında bir önceki yıla göre %43 oranında azalarak 16 milyon dolar olmuştur. Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne söz konusu grupta ihraç etmiş olduğu en önemli ürün renkli televizyon alıcılarıdır.

Ev Tekstili

Yatak Çarşafı, Masa Örtüleri, Tuvalet ve Mutfak Bezleri

Çek Cumhuriyeti'nin toplam ev tekstili ürünleri talebi 40 milyon euro civarındadır. Toplam talebin %51'ini yatak çarşafı, %29'unu battaniyeler, %14'ünü banyo ve mutfak tekstil ürünleri, %6'sini masa örtüleri ve peçeteler oluşturmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nin ev tekstili ithalatı 2010 yılında %7 artarak 123 milyon dolar olmuştur. Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezlerinin ithalatı 72 milyon dolar ve %58 payla en önemli yeri tutmaktadır. Bu ürün grubunun tedarikinde Türkiye 12 milyon dolar %22 pay ile 1. sırada yer almaktadır. Diğer önemli tedarikçiler Belçika, Pakistan, Slovakya ve Almanya'dır.

Hazır Giyim

Çek Cumhuriyeti hazır giyim üretimi 1.7 milyon euro civarındadır. Toplam hazır giyim tüketimi ise 2.8 milyon euro olmuştur. Pazar, son beş yılda yıllık ortalama %6 oranında büyümüştür. Son yıllarda tüketimdeki düşüşün 2010 yılında da devam etmesi beklenmektedir.

Son yıllarda başta Avrupa firmaları olmak üzere birçok yabancı firma pazara girmiştir. Çek Cumhuriyeti pazarında faaliyet gösteren başlıca firmalar ve 2009 toplam satışlardaki payları: C&A Mode KG (%3.8), Hennes & Mauritz (H&M) (%2.9), New Yorker (%2.9), Takko Fashion (%2.2), Kenvelo (%1.4) KİK Textilen (%1.4), Zara (%1.2) ve Odevni podnik as Prostejov (%1)'dur. Kenvole ülkenin en önemli yerli firmasıdır. Çek Cumhuriyeti'nde 62 ve tüm Avrupa'da 258 mağazası bulunmaktadır.

Pazardaki başlıca markalar ve toplam satışlardaki payları: C&A (%3.8), H&M (%3.8), New Yorker (%2.8), Takko (%2.2), Kenvelo (%1.4), KİK (%1.3), Zara (%1.2), OP Prostejov (%1)'dur.

Çek Cumhuriyeti'nin 2010 yılı hazır giyim ithalatı yaklaşık 2 milyar dolar olmuştur. 2010 yılında başlıca tedarikçi ülkeler Almanya, Çin, Slovakya, Belçika ve Türkiye olmuştur. İthalatın 968 milyon dolarlık kısmı örülmemiş giyim eşyasında (GTİP:62), 764 milyon dolarlık kısmı ise örme giyim eşyasından (GTİP:61) olmuştur. 2010 yılı ithalatı, 2009 yılına göre yaklaşık %2 oranında artmıştır.

Çek Cumhuriyeti'nin hazır giyim ithalatında başlıca alt-ürün grupları şunlardır:

- Erkekler ve erkek çocuklar için takım elbiseler, ceketler, GTİP 6203: 286 milyon dolar
- Kadınlar, kız çocuklar için takımlar, ceketler, GTİP 6204: 223 milyon dolar
- Tişörtler, fanilalar, atletler, GTİP 6109: 202 milyon dolar
- Kazak süveter, hırka (örme), GTİP 6110: 191 milyon dolar
- Kadınlar ve kız çocuklar için mantolar, kabanlar, GTİP 6202: 84 milyon dolar
- Erkek/erkek çocuk için dış giyim GTİP 6201: 74 milyon dolar
- Plastik, kauçuk sıvanmış, emdirilmiş elyaftan hazır giyim eşyası GTİP 6210: 66 milyon dolar
- Külotlu, kısa; uzun konçlu çoraplar, soketler (örme), GTİP 6115: 62 milyon dolar
- Kadınlar, kız çocuklar için takımlar, ceketler(örme), GTİP 6104: 58 milyon dolar
- Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler, GTİP 6205: 50 milyon dolar

Ülkemizin Çek Cumhuriyetine hazır giyim ihracatı 2010 yılında, bir önceki yıla göre %35 azalarak, 114 milyon dolar olmuştur.

İhracatta başta gelen ürünler şunlardır:

- Erkek/erkek çocuk için takım, takım elbise, ceket vs., GTİP 6205: 63 milyon dolar
- Kadınlar, kız çocuklar için takımlar, ceketler, GTİP 6204: 30 milyon dolar
- Tişörtler, fanilalar, atletler, GTİP 6109: 8 milyon dolar
- Külotlu, kısa; uzun konçlu çoraplar, soketler (örme), GTİP 6115; 3 milyon dolar
- Kazak süveter, hırka (örme), GTİP 6110: 2 milyon dolar
- Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler, GTİP 6205: 1 milyon dolar

İlaç Sanayi

Çek Cumhuriyeti'nin ilaç pazarı 1.832 milyon eurodur. AB'nin 18. en büyük ilaç pazarıdır. AB ilaç pazarının % 1.1'ini oluşturmaktadır. Jenerik ilaçlar, toplam ilaç pazarının % 32'sini oluşturmaktadır. İlaç satışlarının %71'i eczanelerde, % 29'u ise hastanelerde gerçekleşmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde önemli miktarda jenerik ilaç üretilmektedir. Pazarda faaliyet gösteren başlıca firmalar: Zentiva (pazardaki en büyük firmadır), IVAX (Teva firmasına ait), Pliva Lachema, Farmax'dır. Pazarda ayrıca çok uluslu firmalarda faaliyet göstermektedir. Bunların başında Merck, Roche ve GlaxoSmithKline gelmektedir. Ülkemiz firması Eczacıbaşı'da pazarda faaliyet göstermektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin toplam ilaç ithalatı 2010 yılında yaklaşık 4 milyar dolar olmuştur. İlaç ithalatının yaklaşık % 81'ini 3004 grubunda bulunan dozlandırılmış ve perakende hale getirilmiş ilaçlar oluşturmaktadır. Perakende hale getirilmiş ilaç ithalatının yarısından fazlası başta Almanya, Belçika, Fransa ve Hollanda olmak üzere AB ülkelerinden yapılmaktadır. Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne ilaç ihracatı 2010 yılında 860 bin dolar olmuştur.

Ülkenin ilaç ithalatında önümüzdeki süreçte artış beklenmektedir. Beklenen artış doğrultusunda düşük olan pazar payımızın, pazara yönelik yapılacak sektörel çalışmalarla daha da yükselmesi muhtemeldir.

Kağıt ve Karton Ürünleri

Temizlik Kağıtları

Çek Cumhuriyeti'nin toplam temizlik kağıtları ithalatı 400 milyon doların üzerindedir. Temizlik kağıt ürünleri ithalatında en büyük pay hijyenik havlu, tampon ve bebek bezlerine aittir. Bu ürünler toplam temizlik kağıtları ithalatının % 53'ünü oluşturmaktadır. Bu ürün grubu aynı zamanda Türkiye'nin dünya genelinde en çok ihraç ettiği hijyenik kağıt ürünleridir. Çek Cumhuriyeti'nin temizlik kağıtları ithalatındaki diğer önemli ürün ise tuvalet kağıtlarıdır. Temizlik kağıtları ithalatındaki payı ise % 23'dür.

Çek Cumhuriyeti 2010 yılı temizlik kağıtları ithalatında Polonya, Slovakya, Almanya, Hollanda ve Belçika başlıca tedarikçi ülkelerdir. Türkiye pazara olan ithalatı 2010 yılında 94 bin dolar olmuştur ve bir önceli yıla göre % 98 oranında düşmüştür.

Çek tüketicilerin sağlık ürünlerine verdiği önemin artması, yoğun iş hayatı ve işgücüne katılan kadın sayısındaki artışla beraber ev ve iş ortamlarında kullanım kolaylığı sağlayan ürünlere olan talep her geçen gün artmaktadır. Bu çerçevede pazarda hijyenik ürünlere olan talebin artması beklenmektedir.

Medikal Ürünler ve Cihazlar

Çek Cumhuriyeti toplam sağlık harcamalarının GSMH içindeki payı 2008 yılında %6 olmuştur. 2012 yılında % 8 olması beklenmektedir. Ülkenin medikal ürünler ve cihazlar üretimi 30 milyon euro civarındadır. Üretim değeriyle AB ülkeleri içinde 16. sıradadır.

Ülkenin tıbbi cihaz tüketimi 240 milyon euronun üzerindedir. AB pazarının toplam tüketiminin yaklaşık % 1'ini oluşturmaktadır. Toplam talebin % 51'ini tıp ve cerrahide kullanılan alet ve cihazlar, %21'ini x-ray aletleri, % 16'sını şırınga, iğne ve kateter, % 6'sını dişçilikte kullanılan cihazlar, %5'ini oftalmik aletler ve %1'ini medikal tek kullanımlık ürünler oluşturmaktadır.

Çek Cumhuriyeti medikal pazarı dışa bağımlı bir pazardır. Pazar talebinin yaklaşık üçte ikisi ithalat ile karşılanmaktadır. 2010 yılında yaklaşık 2 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Pazarda Almanya ve ABD çok etkilidirler. Diğer önemli tedarikçiler ise Hollanda, Avusturya, Belçika ve Japonya'dır.

Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne medikal ürünler ve cihazlar ihracatı, bir önceki yıla göre %90 oranında düşerek yaklaşık 1 milyon dolar civarında gerçekleşmiştir. Ülkemizden Çek Cumhuriyeti'ne tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar; suni solunum, solunum terapi, mekanoterapi ve masaj cihazları; tek kullanımlık pamuk ve sargılar; ortopedik cihazlar, kırıklara mahsus cihazlar ve işitme cihazı ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Son yıllarda Çek Cumhuriyeti ekonomisindeki büyüme eğiliminin devam etmesiyle GSMH içerisinde sağlık harcamalarının da artacağı beklentisi bulunmaktadır. Ayrıca ülkenin sağlık sistemindeki modernizasyon çalışmaları ve yaşlanan nüfusunun sağlık harcamalarını artırması ürünlere olan talebin artmasına neden olması beklenmektedir.

Mobilya

Çek Cumhuriyeti mobilya sanayinde 4000 üzerinde firma faaliyet göstermektedir. Bunların büyük çoğunluğu 10 kişiye kadar işçi istihdam etmektedir. 10 kişinin üzerinde istihdamı olan firmaların sayısı ise 500 kadardır. Çek mobilya sektörü AB'nin 13. en büyük üreticisidir. Mobilya sanayi üretimi 1 milyar Euro'nun üzerindedir. Çek Cumhuriyeti bükme ağaç mobilyasında (bentwood furniture) ve son zamanlarda da mutfak mobilyasında önemli bir üne sahiptir. Çek Cumhuriyeti'nde üretilen başlıca mobilyalar: mobilya parçaları (%32), diğer mobilyalar (%26), yatak odası mobilyaları (%13), mutfak mobilyaları (%13), yemek ve oturma odası mobilyaları (%6), rattan mobilya (%5), döşemesiz oturma grupları (%4)'dir.

Son yıllarda pazarda perakende mobilya satış noktalarının sayısı hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Pazarda 2000'den fazla satış noktası bulunmaktadır. Europa Möbel, IKEA, OBI, BauMax, Asko, Jysk ve Kika en popüler olan perakende satış noktalarıdır. Pazardaki mobilya satış noktalarının artışının devam etmesi beklenmektedir. Ancak ekonomik krizin mobilya sektörünü de etkilemesi kaçınılmaz olup, piyasanın 2010'da daralacağı öngörülmektedir.

Çek tüketicisi özellikle ürünün nerden yapıldığına ve gerçek değerinin ne olduğuna çok büyük önem vermektedir. Ayrıca esneklik, yeni ve moda tasarım mobilyada aranan unsurlar olarak öne plana çıkmaktadır. Bu tasarımların yüksek kalite ve makul fiyatlarla kombine edilmesi halinde, ürünlerin pazarlanma şansını artıracaktır.

Bunların yanı sıra, gerek satış öncesi, gerekse satış sonrası sağlanan hizmetler de büyük önem kazanmaktadır. Satış öncesi sağlanan hizmetlerin alışılabilirliği ve olağan olmasına rağmen, satış sonrası müşteri hizmetleri son yıllarda önem kazanan bir konudur. Özellikle, satış sonrası hizmetlerdeki kalite, ürünü tamir etme olanağı, kullanım talimatları, bakım talimatları sunma ve her tür sorunu çözmeye yönelik hizmetler artık bir ürünün seçiminde belirleyici rol oynamaktadır ve satışları büyük ölçüde etkilemektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin 2010 yılı mobilya ithalatı 763 milyon dolar olmuştur. Bir önceki yıla göre ithalat % 3 oranında artmıştır. Pazardaki başlıca tedarikçi ülkeler Almanya, Polonya, Çin, Slovakya ve Romanya'dır. Türkiye'nin, Çek Cumhuriyeti mobilya ithalatı ise 5 milyon dolar civarındadır ve ithalatındaki payı ise yaklaşık %1'dir.

Türkiye'deki mobilya sektörü özellikle son 10 yılda tahminlerin ötesinde bir gelişme göstermiş olup, sahip olduğu teknolojik alt yapı ve üretim imkanları ile bölgenin en önemli üreticilerinin başında gelmektedir.

Müteahhitlik Hizmetleri

Çek inşaat sektörü, Çek ekonomisinin en önemli motor güçlerinden birini teşkil etmektedir. Sektörde toplam üretim 2002 yılından bu yana ortalama % 9'un üzerinde artmıştır. 2008 yılında, bir önceki yıla göre %4,4 artan toplam üretim, 2005 yılına göre ise % 27,1 oranında artarak 860,8 milyar Çek Kronuna (50,5 milyar ABD Doları) ulaşmıştır.

2008 yılında tamamlanan inşaat işi 536,6 milyar Çek Kronuna (31,6 milyar ABD Doları) ulaşmış olup 162,1 milyar Çek Kronu (9,5 milyar ABD Doları) yol, köprü, demiryolu, tünel vb mühendislik işleridir. İnşaat işlerinde özel sektörün payı % 55,5, kamunun payı ise % 44,5 iken, mühendislik işlerinde kamunun payı % 74,4, özel sektörün payı % 25,6 olmuştur.

2008 yılında inşaat sektöründe yaratılan katma değer, gayri safi katma değer % 6,6'sına karşılık gelmekte olup yaklaşık 13 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır.

İnşaat sektörünün bu şekilde büyümesinde en önemli etkenlerden biri şüphesiz ulaşım sektöründe yapılan kamu yatırım harcamaları ve uluslararası sermaye ile yapılan ticaret merkezi inşaatları olmuştur. Ayrıca, yaşam standardının yükselmesine paralel olarak uygun mortgage faiz oranları konut inşaat sektörünün büyümesinde önemli rol oynamıştır. Esas itibarıyla ticaret merkezleri inşaatındaki büyüme, konut inşaatlarının gerisindedir.

Bununla birlikte, kayda değer orandaki yolsuzluk ve AB güvenlik normları nedeniyle inşaat maliyetlerindeki yükseklik ülkede yatırım için caydırıcı unsurlar olarak göze çarpmaktadır. Bu caydırıcı unsurlara rağmen, inşaat sektörünün GSYİH içindeki payı artarak devam edeceği ve önümüzdeki yıllarda % 8'lere çıkacağı tahmin edilmektedir. Ancak, küresel krizin de etkisiyle 2009 yılı ilk çeyreğinde inşaat sektörü toplam hasılasında kayda değer bir düşüş gözlenmiş, ancak 2. ve 3. çeyreklerde bir önceki yıldaki seviyesine ulaşabilmiştir.

Diğer taraftan, 2008 yılında inşaatına başlanan konut sayısı 43.531 olurken, tamamlanan konut sayısı 38.380'e düşmüştür. Aynı dönemde verilen inşaat izni sayısı ise 122.242, değer olarak 390,8 milyar Çek Kronu olmuştur. Müteahhitlerin üstlendikleri işler 2008 yılında 249,9 milyar Çek Kronu (14,7 milyar ABD Doları) olurken, yılsonu itibarıyla üstlenilen iş 849,2 milyar Çek Kronuna (50 milyar ABD Doları) ulaşmıştır. Aynı dönem itibarıyla Çek müteahhitlerin yurtdışında üstlendikleri iş tutarı 45,6 milyar Çek Kronu (2,7 milyar ABD Doları) olmuştur.

2009 yılı 3. çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre, inşaatına başlanan konut sayısı % 5,7 oranında, inşaatı tamamlanan konut sayısı ise % 8,8 oranında azalmıştır. Aynı dönem itibarıyla inşaat izni sayısı % 9,6 oranında düşerken, değer olarak % 12,2 oranında artmıştır. Müteahhitler tarafından üstlenilen inşaat işleri ise % 26,4 oranında azalmıştır.

Krizin etkilerinin 2010 yılında da hissedileceği tahmin edilmekte ve sektörde ciddi bir büyüme

Toplam işgücünün yaklaşık % 9'unun istihdam edildiği inşaat sektöründe 20'den fazla işçi çalıştıran firma sayısı 2007 yılı sonu itibarıyla 2.442'dir. Bu firmalardan sadece 7 tanesi kamu teşekkülüdür. Özel sektör firmalarının 132 tanesi yabancı sermaye kontrolü altındadır. Bu inşaat firmalarının çoğu küçük ve orta ölçekli firmalardır. 100 ve daha fazla işçi çalıştıran firmalarının sektördeki toplam firma sayısına oranı % 11,8'dir. Sadece 10 firma 1.000 kişiden fazla işçi istihdam etmektedir.

Piyasa ekonomisine geçiş başladığı 1990 yılından 1994 yılına kadar devlet mülklerinin yaklaşık % 80'inin özel sektöre geçmesi, inşaat sektöründe de temel yapılanma bakımından radikal değişiklikler gerektirmiştir. Bu süreçte, büyük ölçekli devlet teşekkülü inşaat firmaları yok olurken, özel sektöre ait küçük ve orta ölçekli birçok inşaat firması ortaya çıkmıştır.

Bugün gelinen noktada, sektörde faaliyet gösteren firmaların % 85,6'sı özel, yerli firmalardır. Bununla birlikte, İsveç-Skanska CZ % 10'luk payı ile piyasa lideri konumundadır. Çoğunluk hisseleri bir Slovak-Doprastov firmasında olan Metrostav ve yine çoğunluk hisseleri Fransız Eurovia (Vinci) firmasında olan Stavby Silnic a Zeleznic (SSZ), her biri % 4'lük oranla piyasada ikinci firma konumundadırlar. Bu firmaları, Strabag, a.s. ve Geosan Group, a.s izlemektedir.

2009 yılı ikinci çeyrek itibarıyla, Çek inşaat sektöründe aylık brüt ücret 21.186 Çek Kronu(yaklaşık 1.100 ABD Doları)'dur

Halihazırda Çek inşaat sektörü, kapasite, teknik yeterlilik ve organizasyon açısından son derece gelişmiş bir düzeydedir. Kalifiye işgücü ve makine, ekipman sıkıntısı genel olarak bulunmamaktadır. Sektörde yabancı firma faaliyetlerine kısıtlayıcı bir düzenleme bulunmamakla birlikte, kayda değer orandaki yolsuzluk ve AB güvenlik normları nedeniyle inşaat maliyetlerindeki yükseklik ülkede yatırım için caydırıcı unsurlar olarak göze çarpmaktadır.

Yürürlükte olan hukuki düzenlemeler çerçevesinde, müteahhit firmanın örneğin özel ekipman gerektirmeyen(kimyasal madde, gıda ya da ilaç depolaması yapılmayacak) yaklaşık 30 haftada tamamlanacak 1.300 m2'lik bir deponun inşaat izni için toplam 36 işlem gerekmekte ve bu işlemlerin tamamlanması yaklaşık 150 gün sürmektedir. Bu işlemler için toplam maliyet ise yaklaşık 53.000 Çek Kronu(2.800.000 ABD Doları)'dur. Çek Cumhuriyeti, işlem sayısı açısından OECD ülkeleri ortalamasının üstünde iken, işlemlerin tamamlanması için gerekli süre ve işlemlerin maliyeti açısından OECD ortalamasının altında yer almaktadır. Çek Cumhuriyeti AB ülkeleri arasında en yüksek işlem sayısına sahip ülkedir. Bunun yanı sıra, maliyet açısından en avantajlı ülkeler arasında yer almaktadır (27 ülke arasında en düşük maliyetli 3. ülke). İnşaat izni için gerekli sürede ise 150 gün ile 9. sıradadır. Çek Cumhuriyeti, inşaat izni ile ilgili sıralamada 183 ülke arasında 76. sıradadır.

Sektörün son dönemde canlanmasında özel sektör projeleri kadar AB kaynaklarının da kullanıldığı kamu projelerinin de katkısı olmaktadır. Özellikle ulaştırma altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik projeler ön plana çıkmaktadır.

Ulaştırma Altyapısı

Ulaşım altyapısına yönelik inşaat faaliyetleri toplam iş hacminin ¼'ünden, kontrat bazında ise yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Karayolu, otopan, demiryolu onarımı ve bakımı, su şebekesi ve hava yolu altyapı inşaat faaliyetleri ulaşım altyapı faaliyetleri arasındadır.

Halihazırda Çek Cumhuriyeti'nde demiryolu uzunluğu 9.400 km'yi bulmaktadır. Sadece mevcut standartların korunması ve demiryollarının iyileştirilmesi için 160 milyar ÇK (8 milyar ABD Doları) tutarında yatırım gerekmektedir. 12 milyar ÇK sadece mevcut sistemin bakım ve onarımı için, 150 milyar ÇK ise yeniden yatırımlar içindir. Mevcut demiryolu ağının bu haliyle korunması hiç bir modernizasyon öngörülmemesi durumunda bile gereken yatırım 6 milyar ÇK'nu bakım ve onarım, 14 milyar ÇK'nu yatırımlar için olmak üzere toplam 20 milyar ÇK'nunu bulmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nde karayolu ağı ise 325 km. double yol, 489 km. otoyol olmak üzere 128.000 km'dir.

AB Kaynaklı Projeler

Çek Cumhuriyeti'nde Bölgesel Kalkınma Programları çerçevesinde 2013 yılına kadar 21,2 milyar Euro AB kaynaklarından (ERDF, Cohesion Fund), 3,7 milyar Euro Çek bütçesinden karşılanmak üzere, toplam 24,9 milyar Euro tutarında yatırım yapılacaktır. Ulaştırma, çevre altyapısını iyileştirmeyi ve yenilemeyi, girişimcilik ve inovasyonu teşvik eden ulusal programların yanı sıra bölgesel düzeyde ve uluslararası işbirliği kapsamında programlarda bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti Bölgesel Kalkınma Programlarına hakkında ayrıntılı bilgilere http://ec.Europa.eu/regional_policy/atlas2007/czech/index_en.htm adresinden ulaşılabilmektedir.

Bu çerçevede, ulaşım altyapısını geliştirme projeleri için 2013 yılına kadar 5,8 milyar Euro AB fonları (ERDF ve Cohesion Fund) kaynaklı, 1 milyar EURO milli bütçe kaynaklı olmak üzere toplam 6,8 milyar Euro'luk yatırım planlanmaktadır. Plan kapsamında, TEN-T (Trans-European Transport Networks) ağının Çek Cumhuriyeti sınırları içinde demiryolu ağının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi (% 37,9), karayollarının iyileştirme ve yeni karayolu inşası (% 27,9), TEN-T ağı dışında demiryollarının iyileştirilmesi (% 6,9), TEN-T ağı dışında 1.sınıf karayollarının iyileştirilmesi (% 18,2), Prag Metrosunun iyileştirilmesi ve geliştirilmesi(%5,7), Çoklu ve kombine kargo taşıma modellerinin desteklenmesi ve nehir taşımacılığının geliştirilmesi(% 2,0), teknik yardım programları (% 1,4) için 6,8 milyar EURO'nun harcanması planlanmaktadır. AB kaynaklı ulaştırma projeleri için ilgili kişinin irtibat bilgileri aşağıdadır.

Ulaştırma Bakanlığı

Sn. Tomas, Cocek

Tel.: +420 225 131 103

Fax.: +420 225 131 560

E-mail.: tomas.cocek@mdcr.cz

Ulaştırma projeleri kapsamında Beresov-Stranice ile Letonrad-Lichkov demiryolu hatlarının modernizasyonu (152 milyon Euro) projesi 1 yılı aşan sürecin sonunda Avrupa Komisyonu tarafından 2009 yılı Aralık ayında onaylanmıştır.

Çek Cumhuriyeti'nde çevre altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için ise 2013 yılına kadar 4,9 milyar Euro AB kaynaklarından(ERDF ve Cohesion Fund), geri kalanı milli bütçeden karşılanmak üzere toplam 5,8 milyar Euro'luk yatırım yapılacaktır. Konu ile ilgili Çevre Bakanlığı'nın irtibat bilgileri aşağıdadır.

Çevre Bakanlığı
Tel.: +420 267 122 530
Fax.: +420 272 744 944

Özel Sektör- Kamu İşbirliği

Çek Cumhuriyeti'nde kamu projelerinin finansmanında AB fonlarının yanı sıra özel sektör kaynakları da kullanılmaktadır. Kamu ve özel sektör işbirliği (PPPs) kapsamında, projeye bağlı olarak "BOT" (Built-Operate-Transfer) ya da "DBFO"(Design-Built-Finance-Operate), "DBOT"(Design-Built-Operate-Transfer) gibi modeller kullanılmaktadır. Kamu projelerinde özel sektör ile işbirliğinin yönetimi ve PPP projelerinin uygulaması için 2004 yılında "PPP Centrum a.s." kurulmuştur. Prag-Kladno demiryolu hattı modernizasyonu ve Ruzyně havaalanı demiryolu inşası, Stresovice Askeri Hastane inşası, bakım-onarımı, D-3 otopanı ve R-3 karayolunun inşa, bakım-onarım çalışmaları, Usti nad Labem Adalet Sarayı inşası gibi altyapı ve üst yapı PPPs projeleri şirketin internet sayfasından(www.pppcentrum.cz) takip edilebilmektedir.

Konut Sektörü

Halkın refah seviyesindeki artışla birlikte, düşük faiz oranlı "Mortgage" kullanımındaki genişleme, ilk kez ev sahibi olacak yeni evlilere sağlanan konut desteği ve özellikle yabancı yatırımcıların büyük boyutlu inşaat projelerindeki gelişme, yeni konut inşasını da kayda değer bir şekilde cesaretlendirmektedir. Bununla birlikte, konut sektörü krizden ciddi boyutta etkilenmiş ve konut ve emlak fiyatları 2008 yılı başından bu yana % 20-30 değer kaybetmiştir.

2008 yılında Çek Cumhuriyeti'nde inşasına başlanan konut sayısı bir önceki yıl ile aynı seviyede gerçekleşerek toplam 43.531 olmuştur. 2009 yılı itibariyle ise inşasına başlanan konut sayısı % 12 oranında azalarak 29.691'e düşmüştür. 2008 yılında tamamlanan konut sayısında bir önceki yıla göre % 8 oranında düşerek 38.380 olmuştur. 2009 yılı Ekim ayı itibariyle tamamlanan konut sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre sadece 182 adet azalmış ve 25.804'e düşmüştür. 2008 yılı itibariyle 176.123 konutun inşasına devam edilmektedir.

2008 yılı içinde üstlenilen toplam 9 milyon m²'lik konut işinin % 55'i ikamet için, % 45'i ise ikamet yeri olmayan işlerdir. İkamet amaçlı ya da ikamet yeri olmayan konut inşası ağırlıklı olarak Prag, Merkezi Bohemia, Moravia-Silesia ve Güney Moravia bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

İnşaat Kanunu ve ilgili diğer mevzuat

İnşaat sektöründe yasal altyapı, ekonomik ve siyasi değişim ve gelişim sürecindeki devamlılığın gereği olarak ve AB mevzuatına uyum sürecindeki zorunluluklara da bağlı olarak 2006 yılında yeniden düzenlenmiştir.

Sektöre ilişkin temel prensipler 183/2006 sayılı "İnşaat Kanunu" ile düzenlenmiştir(EK:1). 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe giren bu kanunda; şehir ve bölge planlamaya ilişkin hususlar; amaçları, yetkili birimleri, enstrümanları, sürdürülebilir bölge kalkınmasına ilişkin etki ve değerlendirmeler, karar alma süreci, çevresel etki değerlendirmeleri, inşaat şartları, kamu altyapıları için arazi geliştirme çalışmaları, planlama faaliyetleri için aranan şartlar, planlama faaliyetlerinin dosyalanması konularında hükümler yer almaktadır.

Söz konusu kanunda ayrıca, inşaatla ilgili mevzuata da yer verilmekte; inşaat izinleri ve değiştirilmesi, çevre düzenlemesi, inşaat ofislerinin yetki ve denetimi, yetkili müfettişlerin yetkilendirilmesi ve pozisyonları, inşaatı yapan kişilerin görev ve sorumluluklarına, mimari koşullara, genel inşaat şartlarına, istismak koşullarına, kamu önceliklerinin korunmasına ilişkin hususlar da düzenlenmektedir.

"İnşaat Kanunu"nun yanı sıra, 137/ 2006 sayılı yeni "Kamu Alımları Kanunu" (Kanunun İngilizce tercümesi için linke gidiniz. <http://www.pppcentrum.cz/res/data/003/000498.pdf>) kamu ve özel sektör işbirliğini düzenleyen 139/2006 sayılı "İmtiyaz Kanunu" (Kanunun İngilizce tercümesi için linke gidiniz. <http://www.pppcentrum.cz/res/data/004/000533.pdf>) 14 Mart 2006 tarihinde Parlamentoda onaylanmıştır.

Çek Cumhuriyeti'nde kamu alımlarıyla ilgili kurumlar; Bölgesel Kalkınma Bakanlığı (<http://www.mmr.cz/>), Rekabeti Koruma Kurumu (<http://www.compet.cz/en/>) ve Anayasa Mahkemesi'dir (<http://www.nsoud.cz/en/index.html>).

Çek Cumhuriyeti'nde yabancı yatırımcıya özel ayrı bir mevzuat bulunmamaktadır. Çek ve yabancı yatırımcılar her türlü destek ve teşvikten eşit koşullarda yararlanabilmektedir.

Türk Müteahhitlik Firmalarının Faaliyetleri

Türk müteahhitlik firmalarının Çek Cumhuriyeti'nde bugüne kadar önemli bir faaliyeti bulunmamaktadır. Sektörde faaliyet gösteren tek firma Aslanlı Grup'tur. Aslanlı Grup'un Çek Cumhuriyeti'nde konut geliştirme projelerinin (16 villalık bir proje) yanı sıra büyük boyutlu emlak yatırımları da bulunmaktadır.

Firma Sorunları

"Central and Eastern European Construction(CEEC) Research" tarafından 2009 yılı için yapılan araştırmaya göre; Çek Cumhuriyeti'nde müteahhitlik firmalarının büyümesinde en önemli engel, 2008 yılında "katı rekabet" olarak öne çıkarken, 2009 yılında krizin de etkisiyle "yetersiz talep" ilk sırayı almaktadır. İkinci önemli engel ise "finansman yetersizliği" olarak tespit edilmiştir. "Katı rekabet" 2009 yılında da iş büyümenin önündeki önemli bir engel olarak yine ortaya çıkmaktadır.

Bunların yanı sıra, Çek müteahhit firmalarının yarıdan fazlası yabancı işçi çalıştırmakla birlikte, "kalifiye işgücü yetersizliği" de engeller arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, süregelen reformlara rağmen "bürokrasi" de önemli bir engel olarak dikkat çekmektedir.

İşbirliği Olanakları

Çek müteahhitlik firmalarının yurtdışı faaliyetleri son derece sınırlıdır. 2008 yılında üstlenilen inşaat işinin sadece % 2,4'ü yurtdışı faaliyetidir. Çek firmaları bugüne kadar yurtiçi talebin yeterliliğine de bağlı olarak, yurtdışı müteahhitlik projelerini üstlenmekten kaçınmışlardır. Ancak, global kriz diğer bir çok sektör gibi Çek müteahhitlik sektörünü de etkilemiş ve pazarda 2012 den önce ciddi bir iyileşme beklenmemektedir. Buna bağlı olarak, Çek firmalarının yurtdışı pazarlar için daha girişken olabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede, özellikle EBRD, Dünya Bankası projelerinde, ülkemiz firmalarının son derece aktif ve başarılı olduğu Rusya Federasyonu, Orta Asya Cumhuriyetleri'nde işbirliğine gidilebileceği düşünülmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde inşaat işi almanın en etkin yolu sahip olduğunu uzun dönemli iş ilişkileri ve kişisel bağlantılarınızdır(network). "CEEC Research" araştırmasına göre müteahhitler yeni bir iş almak için iş ilişkileri/kişisel bağlantılarını, imzaladıkları tercihli ortaklık anlaşmalarını kullanmakta ve/veya ihalelere katılmaktadır. Şüphesiz, doğrudan müşteriden gelen taleplerle de iş üstlenilebilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, müteahhitlerin % 85'i yeni bir iş üstlenmek için en çok kullanılan yöntem olarak sahip olunan iş ilişkileri/kişisel bağlantılarını ön plana çıkarırken, % 73'ü tercihli ortaklık anlaşmaları, % 69'u doğrudan müşteriden gelen talepleri, sadece % 28'i ihaleleri vurgulamıştır. Diğer bir ifadeyle, Çek Cumhuriyeti'nde ihaleleri takip edip, teklif vererek inşaat işi üstlenme imkanı, alternatif yöntemlere göre çok daha zordur. Kaldı ki, gerek özel sektör gerek kamu ihalelerinin şeffaflığı hala sorgulanmakta ve karşılaşılan rüşvet talepleri hala dile getirilmektedir.

Bu itibarla, Çek müteahhitlik piyasasına girebilmek için bu ülkede faaliyet gösteren bir inşaat firmasını satın almanın ya da ortaklığa gitmenin en hızlı ve etkin yöntem olduğu düşünülmektedir.

Çek ekonomisinin en önemli motor güçlerinden biri olan Çek inşaat sektörünün 2008 yılı itibariyle 50,5 milyar ABD Doları hasılaya ulaştığını ve aynı yıl 13 milyar ABD Doları katma değer ürettiğini dikkate aldığımızda, pazara girmek için her türlü çabanın yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Çek inşaat sektörünün, 2012 yılına kadar kriz öncesi seviyelerine ulaşması güç görünmekle birlikte, AB üyeliği sonrasında gözlemlenen pazar genişlemesinin ve AB kaynaklı yatırımların yarattığı iyimserliği de göz önünde bulundurarak, ayrıca sektörün içinde bulunduğu finansal sıkıntıları da dikkate alarak, içinde bulunduğumuz dönemin satın alma veya ortaklık yoluyla piyasaya girmek için en uygun dönem olduğu değerlendirilmektedir.

Otomotiv Ana ve Yan Sanayi

Çek Cumhuriyeti ekonomisinde otomotiv sektörü önemli yer tutmakta, ekonomik büyümenin motor gücü olarak değerlendirilmektedir. Çek Cumhuriyeti'nde otomotiv sanayinde toplam üretimi 2009 yılında 984.753 adet araca ulaşmıştır. Bu rakamla Çek Cumhuriyeti Avrupa'da en büyük 5. otomobil üreticisi konumundadır.

Çek otomotiv sektöründe faaliyet gösteren firmaların kayıtlı sermayesi 3,7 milyar dolar civarında olup, % 78'i yabancı sermayedir. Son olarak Güney Kore sermayeli Hyundai firması 2008 yılı Ekim ayı itibariyle üretime başlamıştır. Sektör ağırlıklı olarak otomobil üretmekte ve ihrac etmektedir. 2009 yılında toplam üretim bir önceki yıla göre % 3.6 oranında artarak 984.753 adet araç olmuştur. Aynı dönem itibariyle yurt içi satışlar % 0.79 oranında artmış, ihracat ise % 12.47 oranında artmıştır. Çek Cumhuriyetindeki üreticiler aşağıda verilmiştir.

Otomobil

- 1) SKODA AUTO a.s. (SKODA)
- 2) TPCA Czech s.r.o. (TOYATA-PEUGEOT- CİTROEN)
- 3) HYUNDAI
- 4) Alfine a.s.(MAGMA)
- 5) Kaipan (KAIPAN)
- 6) Gordon Cars a.s. (GORDON)

Kamyon

- 1) Avia Ashok Leyland Motors s.r.o. (AVIA)
- 2) Tatra a.s. (TATRA)

Motosiklet

- 1) Jawa Moto s.r.o. (JAWA)
- 2) Pento s.r.o. (STELLA)

Otobüs

- 1) Iveco Czech Republic a.s. (IRISBUS)
- 2) Sor Libchavy s.r.o. (SOR)
- 3) KH Motor Centrum, Opava
- 4) Tedom s.r.o. (TEDOM)

Treyler/Semi-treyler

- 1) Panav a.s. (PANAV)

2) CUMHURİYETİ'NİN OTO (CUMHURİYETİ'NİN)

Çek otomobil üreticilerinin yeni araç piyasasındaki payı % 32 iken, araç piyasasındaki payı % 12,2'ye düşmektedir. Piyasada Çek üreticilerinin payının en yüksek olduğu segment otobüstür. Bununla birlikte, kamyon piyasasındaki payları % 3-4 civarındadır. Kamyon hariç, Çek üreticilerinin payı hem yeni araç piyasasında hem araç piyasasında düşmektedir.

2009 yılı sonu itibariyle Çek Cumhuriyeti'nde kayıtlı araç sayısı toplam 7 milyonu aşmıştır. Kayıtlı araçların % 60'dan fazlasını otomobiller oluşturmaktadır. Otomobillerin ortalama yaşı 14 civarında iken, bütün araçların yaş ortalaması 17 civarındadır.

Çek Cumhuriyeti'nde SKODA Felicia en yaygın kullanılan araçtır, toplam 407.989 (ortalama yaş 11,85 yıl) kayıtlı Felicia bulunmaktadır.

Aynı dönem itibariyle, kayıtlı araçlar arasında en yeni modeller DACIA Sandero(582 adet), Hyundai I (1.331 adet), Peugeot 308 (1.046 adet)'dir. En eski model ise ortalama yaşı 71,9 olan AERO 30 (631 adet)'dur.

Ticari araçlar içerisinde en yaygın kullanılan model FORD Transit (45.162 araç) ve SKODA Octavia (N1) (25.089 araç)'dir. KAROSA C, en çok kullanılan otobüstür.

Çek dış ticaret rakamlarına bakıldığında, otomotiv ana sanayi ihracatı 2010 yılında yaklaşık 14 milyar dolar, ithalat ise 4 milyar dolara ulaşmıştır. Çek Cumhuriyeti'nin genel oto ana sanayi ithalatında otomobiller ilk sırada yer almaktadır. Toplam ana sanayi ithalatı içindeki payı yaklaşık %67'dir. Diğer önemli ithal kalemi ise kamyonlardır ve ithalat içindeki payı % 13'dür.

Türkiye ile ticaretle de otobüs-minibüs öncelik kazanmaktadır. Bu ülkeye yönelik ihracatımızın yaklaşık %90'ını otobüs-minibüs teşkil etmektedir. Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne olan oto ana sanayi ihracatı 2010 yılında 20 milyon dolar olmuştur. Bir önceki yıla göre ihracatımız yaklaşık %82 oranında düşmüştür. Türkiye'den Çek Cumhuriyeti'ne en fazla ihracı gerçekleşen oto ana sanayi ürünleri otobüs ve minibüs, binek otomobiller ve kamyonlardır.. Türkiye'den Çek Cumhuriyeti'ne olan binek otomobil ihracatı yaklaşık 2 milyon dolar olmuştur. Türkiye, Çek Cumhuriyeti'nin dünyadan gerçekleştirmiş olduğu oto ana sanayi ithalatında 16. sırada yer almaktadır.

İki ülke arasında giderek artan şekilde binek otomobil satın almaları otomotiv sektöründe iki yönlü bir işbirliğinin geliştirilmesine temel teşkil etmektedir. Küresel krize bağlı olarak başta AB üyesi ülkeler olmak üzere her iki ülkenin de dış pazarlarının daralması, bu şekildeki ticareti olumsuz etkilemiştir. Bununla beraber, ülkenin otomotiv sektörü büyük ölçüde yabancı sermaye girişine bağlı olarak büyümeye devam etmekte, iç tüketimde diğer AB üyesi ülkelerdeki kadar düşüş görülmemektedir.

Oto Yan Sanayi

Çek Cumhuriyeti'nin oto yan sanayi üretimi ağırlıklı olarak yabancı firmalar tarafından yapılmakta ve ürünlerin büyük bölümü ana sanayi firmalarının ülke içinde ve dışındaki montaj faaliyetlerinde kullanılmaktadır. Son yıllarda ülkede yan sanayi alanında önemli yatırımlar yapılmıştır.

Ülkede 300 üzerinde yan sanayi firması mevcuttur. Yan sanayi üretiminin yaklaşık % 80'i yabancı firmaları tarafından gerçekleştirilmektedir. Toplam yan sanayi üretimi yıllık 14 milyar Euro civarında gerçekleşmektedir. Ağırlıklı olarak araç karoseri ve aksamı üretimi yapılmaktadır. Diğer önemli yan sanayi üretimi diğer aksam ve parçalar ve araç elektrik aksamı üretimi gerçekleştirilmekte olup, hemen hemen tüm önemli uluslararası markalar için üretim yapılmaktadır.

Çek Cumhuriyeti araç parkı büyümekte ve trafikteki yaşlı araç sayısı artmaktadır. Bu durum yenileme ve bakım pazarını hareketle geçirmektedir. Ancak araçlar daha güvenilir ve parçalar daha uzun ömürlü olmaya başladığından, yenileme ve yedek parça ürünlerine olan talep de eskiye oranla düşmektedir. Ancak tüketiciler arasında aksesuarlara olan ilgi gittikçe artmaktadır. Oto aksesuarları pazarı gelişmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin toplam yan sanayi tüketimi 7 milyar euro civarındadır. Bunun 2 milyarlık bölümünü diğer parçalar ve aksesuarlar, 1.9 milyarlık bölümünü otomobil kaportaları, 818 milyon luk bölümünü motor ve motor parçaları oluşturmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nin yan sanayi tüketimi son 5 yılda %37 oranında büyümüştür.

Çek Cumhuriyeti'nin orijinal ekipman pazarı, yenileme ve bakım pazarına oranla daha büyüktür ve tüketim OEM pazarında daha fazla gerçekleşmektedir. Çek Cumhuriyeti'nde OEM pazarında 6 milyar Euro olan tüketim miktarının gelecek 5 yıl içinde daha da artacağı tahmin edilmektedir. Çek Cumhuriyeti yenileme ve bakım parça pazarında tüketim 1 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir.

Çek Cumhuriyeti dünyadan yan sanayi ithalatı 2010 yılında bir önceki yıla göre %22 oranında artarak 11 milyar dolar olmuştur. İthalatında başlıca ülkeler Almanya, Polonya, Slovakya, Fransa ve Macaristan'dır. Çek Cumhuriyeti'nin dünyadan yan sanayi ithalatında Türkiye 15. sıradadır. Çek Cumhuriyeti'nin dünyadan yan sanayi ithalatında en fazla ithal ettiği 8708 grubu 2010 yılında 6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu grubun içinde yer alan ürünler karoseri ve montaj aksamı, transmisyon aksamı, diğer aksam ve parçalar, frenler, akslar ve direksiyon aksamı olarak sıralanmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nin 2010 yılında motor aksam ve parçaları ithalatı yaklaşık 1 milyar dolar, dış lastikler ithalatı 846 milyon dolar ve transmisyon milleri ve krankları ithalatı da 655 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'den Çek Cumhuriyeti'ne oto yan sanayi ihracatı 2010 yılında yaklaşık 89 milyon dolar olmuştur. Çek Cumhuriyeti'ne yan sanayi ihracatımızda ilk sırada yer alan 8708 grubu 53 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu grupta yer alan ve ihracı en çok gerçekleşen ürünler tekerlek ve aksamı, debriyajlar, diğer aksam ve parçalar, radyatörler ve karoseri ve montaj aksamıdır. Diğer önemli ihraç

Pompa ve Kompresörler

Pompa kompresör sektörü içinde sıvılar için olan pompalar alanında 2010 yılı verileri ile Çek Cumhuriyeti'nin toplam ithalatı 717 milyon dolardır. Çek Cumhuriyeti'nin pompa ve kompresör ithalatı sürekli artış eğilimi göstermektedir. Son beş yıl içinde ithalat %16 oranında artmıştır.

Pazardaki en büyük payı sıvı pompaları için %71'lik payla Almanya almaktadır. Avusturya, Macaristan, İtalya ve Japonya diğer önemli tedarikçilerdir. Türkiye'nin 2010 yılı için pazara olan toplam ihracatı sıvı pompaları için 1 milyon dolar olmuştur. Ülkeye olan ihracatımız bir önceki yıla göre % 200'ün üzerinde artış göstermiştir. Türkiye sıvı pompaları için pazarda %0.1 pay ile 22. sırada yer almaktadır.

Çek Cumhuriyeti - Düzenlenen Önemli Fuarlar

Bireysel Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

AUTOSHOW PRAHA/ASA PRAHA (PRAG - Temmuz/Her Yıl)

Otomobil, otobüs, atölye gereçleri, motor yağı, ses ve seyir sistemleri, güvenlik sistemleri, motorlu taşıt parçaları, aksesuarlar, vs.

Web Sitesi : <http://www.autoshowpraha.cz>

MEDICAL FAIR (PRAG - Mart/Her Yıl)

Medikal Teknoloji

Web Sitesi : <http://www.bvv.cz>

PRAGOINTERIER-NEW DESIGN (PRAG - Şubat/Her Yıl)

Mobilya, Yer döşemeleri, Ev Tekstili, Aydınlatma ve Aksesuarları

Web Sitesi : <http://www.incheba.cz>